

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 57

София, петък, 10 март

1933 г.

62. заседание

Срѣда, 8 март 1933 година

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариевъ въ 16 ч. 46 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр		Стр.
Отпуски , разрешени на народни представители	1334	производство и опазване полскитѣ имоти, обнародванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 133, отъ 13 септемврий 1932 г. (Първо и второ четене).	1345
Питания:		8) за измѣнение и допълнение на нѣкои членове отъ закона за Българската централна кооперативна банка. (Съобщение)	1344
1) отъ народния представител д-ръ Г. М. Димитровъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве относно инцидентитѣ, станали при посрѣщането на емигрантитѣ на 5 мартъ н. г. (Съобщение)	1334	9) за засилване на държавнитѣ приходи. (Съобщение)	1355
2) отъ народния представител С. Тошевъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве относно направения му отъ полицейскитѣ органи обискъ и конфискуване на две брошури. (Съобщение)	1334	Докладъ на комисията по Министерството на правосъдието относно разрешение задържането подъ стража и даването подъ съдъ народнитѣ представители и приемане решенията:	
3) отъ народния представител А. Пеневъ къмъ министра на войната относно намѣсата на нѣкои военни при упражняване тероръ надъ нѣкои работнически организации. (Съобщение)	1334	1) Решение за задържане подъ стража и съдене на народния представител Петъръ Йордановъ Фенерковъ за престѣпление по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 617, отъ 1932 г., на Софийския окръженъ съдъ (I углавно отдѣление). (Приемане)	1345
Протестъ (устевъ) отъ народния представител Р. Рангеловъ по поводъ нападението на 7 срещу 8 мартъ н. г. съ 5 бомби въ домоветѣ на 5 работнически дейци въ гр. Шуменъ	1334	2) Решение за даване разрешение за продължение следственото дѣло № 203/1932 г. на VI сѣдня-следователъ при Софийския окръженъ съдъ срещу народния представител Петко Стоевъ Петковъ по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата и даването му подъ съдъ по сѣщото дѣло. (Приемане)	1354
Законопроекти:		3) Решение за недаване разрешение за съдене народния представител Петко Стоевъ Петковъ за престѣпление по чл. 7 отъ закона за защита на държавата по наказателно общъ характеръ дѣло № 565/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ (I угл. отдѣление). (Приемане)	1354
1) за разрешаване на Хасковската градска община да склучи заемъ въ размѣръ на 6.700.000 л. (Съобщение)	1334	4) Решение за задържане подъ стража и съдене на народния представител Александъръ Харалампиевъ Наумовъ по следствено дѣло № 203/1932 г. на VI сѣдня-следователъ при Софийския окръженъ съдъ. (Приемане)	1355
2) за разяснение и допълнение чл. 2, алинея трета, отъ закона за опрощаване глобитѣ за закъснение върху прѣжитѣ данѣци, данѣка върху материалитѣ, отъ които се вари ракия, акциза на виното и за измѣнение и допълнение чл. чл. 5 и 8 отъ закона за трудовата повинность (Трето четене)	1334	5) Решение за задържане подъ стража и съдене на народния представител Константинъ Русиновъ Динчевъ, обвиненъ по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата по наказателни дѣла на Софийския окръженъ съдъ № № 1438/1932 г. (IV угл. отдѣление), 75/1933 г., 76/1933 г., 74/1933 г. (III угл. отдѣление), 893/1932 г. (I угл. отдѣление), 1437/1932 г. (IV угл. отдѣление) и 651/1932 г. (I угл. отдѣление). (Приемане)	1355
3) за отпускане народна пенсия на писателя Антонъ Страшимировъ. (Трето четене)	1334	Дневенъ редъ за следващото заседание	1355
4) за отпускане народна пенсия на съпругата на покойния професоръ Петъръ П. Абрашевъ — Мария П. Абрашева. (Трето четене)	1334		
5) за допълнение чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ. (Първо четене)	1335		
6) за продължение на даденитѣ срокове за възвръщане на временно внесениитѣ чулчета (харари) за амбалажъ на тютюни. (Първо и второ четене)	1344		
7) за тълкуване на закона за измѣнение на чл. 94 отъ закона за подобрене земеделското			

Председателствувашъ Н. Захариевъ: (Звъни) Откривамъ заседанието. Присъствуватъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Ангеловъ Иванъ, Апостоловъ Драгомиръ, Бешковъ д-ръ Иванъ, Бойчиновъ Михаилъ, Бурилковъ д-ръ Димо, Буровъ Атанасъ, Василевъ Василъ, Василевъ Григоръ, Василевъ Славейко, Гаговъ Петъръ, х. Галибовъ Юсеинъ, Гюровъ Лона, Димитровъ Коста Желевъ, Дичевъ Петко, Доброволски Стефанъ, Думановъ д-ръ Никола, Икономовъ Андрей, Казанаклиевъ Георги, Куцаровъ Тодоръ, Кършовски Крумъ, Лоловъ Господинъ, Маджаровъ Рашко, Мариновъ Георги, Мартулковъ Алекси, Марчевъ Никола, Наумовъ Александъръ; Орозовъ Александъръ, Пастуховъ Кръстю, Патевъ Симеонъ, Петковъ Борисъ, Петковъ Петко, Пълдаревъ Никола, Рангеловъ Раденко, Русиновъ Костадинъ, Савовъ Велико, Станишевъ д-ръ Константинъ, Томчевъ Ангелъ, Фенерковъ Петъръ, Христовъ Трайко, п. Цветковъ Кръстю и Чорбаджиевъ Петко).

Председателството е разрешило стпускъ на следнитъ народни представители:

- На г. Борисъ Ивановъ Недковъ — 2 дена;
- На г. Димитъръ Джанкардашиийски — 2 дена;
- На г. Коста Желевъ — 2 дена;
- На г. Никола Алексиевъ — 2 дена;
- На г. Ангелъ Томчевъ — 2 дена;
- На г. Петко Чорбаджиевъ — 3 дни;
- На г. Михаилъ Бойчиновъ — 4 дни и
- На г. Никола Марчевъ — 4 дни

Народниятъ представителъ г. Захари п. Захариевъ моли да му се разреши 4-дневенъ отпущкъ. Ползувалъ се е досега съ 37 дни. Които сжъ съгласни да се разреши на народния представителъ г. Захари п. Захариевъ 4-дневенъ отпущкъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Постъпило е питане отъ ловчанския народенъ представителъ г. д-ръ Георги Димитровъ до г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве относно инцидентитъ, станали при посрѣщането на емигрантитъ, съ което пита: (Чете)

„1. Известно ли Ви бѣше всичко това и какви мѣрки сте взели за предотвратяване на посоченитъ изстъпления и какви мѣрки смѣтате да вземете за установяване на голѣмитъ отговорности около тия срамни сцени, които скандалалятъ цѣлото българско общество?

2. Гарантирани ли сжъ правата и свободитъ на българскитъ граждани, съгласно поведенията на конституцията, и иматъ ли право да живѣятъ въ своята родна земя?

3. Не смѣтате ли, че полицията не само не изпълни своя законенъ дългъ, но явно се намѣси въ полза на беззаконията и безредията?“

С. Мошановъ (д. ст): Тъкмо обратното е вѣрно.

Председателствувашъ Н. Захариевъ: (Продължава да чете)

„4. Не смѣтате ли, че всичко това, което стана на 5 мартъ, бѣше дѣло на противоконституционни и неогворни фактори, които изложиха и излагатъ всѣки день най-катастрофално престижа на България у насъ и въ чужбина, особено днесъ, когато времената сжъ тъй тежки и смѣлоносни за народъ и държава, и

5. Не смѣтате ли да постъпите веднага къмъ разтурване на всички фашистки и псевдопатриотични организации и поддѣления, които явно и безпопятствено рушатъ устоитъ на държавата и готвятъ опасни изненади за цѣлия български народъ?“

Постъпило е питане отъ народния представителъ г. Сава Тодшевъ до г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве относно направения му отъ полицейскитъ органи обискъ и конфискуване на две брошури.

Постъпило е питане отъ народния представителъ г. Андрей Пеневъ до г. министра на войната относно намѣсата на нѣкои военни при упражняване тероръ надъ работнически организации.

Тѣзи питання ще се изпратятъ на съответнитъ министри, за да ги проучатъ и отговорятъ,

Постъпилъ е отъ Министерството на вътрешнитъ работи и народното здраве законопроектъ за разрешаване на Хасковската градска община да сключи заемъ, въ размѣръ на 6.700.000 л. (Вж. прил. Т. I, № 51)

Законопроектътъ ще се напечати, ще се раздаде на г. г. народнитъ представители и постави на дневенъ редъ.

С. Мошановъ (д. ст): Г. председателю! Преди 10 дни подадохъ питане до г. министра на земледѣлието и държавнитъ имоти по въпроса за облекчаване длъжника-земледѣлецъ, на което още не ми е отговорено. Азъ не допускамъ, че правителството нѣма становище по този въпросъ и не бива г. министърътъ на земледѣлието и държавнитъ имоти да показва такова незачитане къмъ народнитъ представители. Вѣрно, принципътъ „мълчанието е злато“ нему му е помагалъ много, но по този въпросъ мълчанието е престѣпление.

Председателствувашъ Н. Захариевъ: Председателството взема актъ отъ Вашитъ думи и ще помоли г. министра да отговори.

Р. Рангеловъ (раб): Нощесъ въ 1½ ч. въ гр. Шуменъ сжъ хвърлени 5 бомби въ домоветъ на 5 работнически дейци, а именно Димчо Поповъ, Жеко Йордановъ, Мило Халачевъ, Паназовъ и Терзиевъ. Направено е разрушение. Преди нѣколко дни тамъ се извършиха арести, скроиха се конспирации, биха се и пребиха работнически дейци, арестуванъ бѣше Лазаръ Станевъ. Явно е, че провокациитъ къмъ работническото движение продължаватъ отъ денъ на день. Ние протестираме за извършенитъ провокации и искаме прекратяването на провокациитъ и убийствата надъ работническитъ дейци.

Председателствувашъ Н. Захариевъ: Дайте питане по този въпросъ и г. министърътъ ще Ви отговори.

Р. Рангеловъ (раб): Правили сме много питання, на които не се отговаря.

Председателствувашъ Н. Захариевъ: Пристъпваме къмъ разглеждане на първа точка отъ дневния редъ — трето четене на законопроекта за разяснение и допълнение чл. 2, алинея трета, отъ закона за опрощаване глѣбитъ и пр.

Моля секретаря г. Стойно Славовъ да прочете законопроекта.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ поправкитъ и прибавкитъ, приети на второ четене)

Председателствувашъ Н. Захариевъ: Които приематъ на трето четене законопроекта за разяснение и допълнение чл. 2, алинея трета, отъ закона за опрощаване на глѣбитъ за закѣснение върху прѣжитъ данѣци, дачка върху материалитъ, отъ които се вари ракията, и акциза на виното и за измѣнение и допълнение чл. чл. 5 и 8 отъ закона за трудовата повинность моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 26)

Пристъпваме къмъ точка втора отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за отпущане народна пенсия на писателя Антоанъ Страшмировъ.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Прочита законопроекта изцѣло, безъ измѣнение)

Председателствувашъ Н. Захариевъ: Които приематъ на трето четене законопроекта за отпущане народна пенсия на писателя Антоанъ Страшмировъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 27)

Пристъпваме къмъ точка трета отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за отпущане народна пенсия на съпругата на покойния проф. Петъръ П. Абрашевъ — Мариа П. Абрашева.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Прочита законопроекта изцѣло, безъ измѣнение)

Председателствувашъ Н. Захариевъ: Които приематъ на трето четене законопроекта за отпущане народна пенсия

сия на съпругата на покойния проф. Петър П. Абрашев — Мария П. Абрашева, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема (Вж. прил. Т. II, № 28)

Пристъпваме към точка четвърта от дневния ред — първо четене законопроекта за допълнение чл. 323 от закона за задълженията и Договоритѣ.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретарь С. Славовъ (з): (Прочита законопроекта изпѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 13)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Дековъ.

П. Дековъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Задачата, която сѣ си поставили вносители на това законодателно предложение, подкрепено отъ нужното число депутати, е много скромна. Тая целъ е да се създаде една по-голяма стабилност, едно по-голямо постоянство въ практиката на българскитѣ сѣдилища по прилагането на чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ.

На всички ни е известно, че съ закона за привилегиитѣ и ипотекиитѣ, който влѣзе въ сила на 1 септемврий 1910 г., се въведе единъ режимъ на по-голяма стабилностъ въ прехвърлянето на права върху недвижими имоти — режимътъ на транскрипцията, на вписването на актовете, съ които ставатъ тия прехвърляния, въ специални регистри — и нотариалната форма за прехвърлянето на недвижими имоти стана задължителна, подъ страхъ на недействителностъ, ако тая форма не се спази.

Сѣщо така знаемъ, че следъ войната, презъ 1920 г., появили особенитѣ условия, които бѣха се създали преди войната и въ периода на войната по въпроса за прехвърлянето на права върху недвижими имоти, се наложи законътъ за оформяване на неформенитѣ покупки-продажби, съ който законъ се направи едно изключение отъ създадения режимъ съ закона отъ 1910 г. за привилегиитѣ и ипотекиитѣ.

Това изключение се състоеше въ следното: всички ония, които преди войната и презъ периода на войната сѣ си закупили недвижими имоти съ частни актове или устни договори, ставатъ собственици, следъ като тия актове, ако тѣ сѣ писмени, бѣжатъ вписани въ регистритѣ, или ако тѣ сѣ устни — бѣжатъ санкционирани съ господарската дѣла на сѣща. Това отстъпление отъ общоприетия принципъ, който бѣ легалъ въ основата на закона отъ 1910 г., се наложи отъ повелителнитѣ нужди и отъ специалнитѣ условия, при които живѣеше българскиятъ народъ въ оная епоха.

Сѣдилищата, обаче, по пѣтя на тълкуванията, когато имаха да обсъждатъ въпроси тѣсно свързани съ тая материя, преди и следъ войнитѣ създадоха юриспруденция, по силата на която се позволяваше да бѣжатъ узаконени и признати отъ сѣдилищата прехвърлянията на известни права и безъ спазването на нотариалната форма. Такива бѣха случаетѣ съ прехвърлянето на наследствени права.

И въ това отношение Върховниятъ касационенъ сѣдъ въ продължение на повече отъ двадесетъ години имаше една едина и неизмѣнна практика. Така се създаде юриспруденция, която бѣше задължителна за всички сѣдилища въ България и която строго се съблюдаваше отъ сѣдичитѣ при обсъждането на въпроси отъ тая материя. Обаче презъ 1932 година първо гражданско отдѣление на Върховния касационенъ сѣдъ съ едно свое решение взема становище тѣмко противоположно на онова, което бѣше усвоено отъ практиката въ сѣдилищата и което бѣше легално вече въ основата на българската юриспруденция. Съ това решение се създаде сътресение въ правнитѣ отношения между гражданитѣ, които отношения въ тази материя биваха уреждани съгласно общоприетитѣ норми и съгласно практиката на нашитѣ сѣдилища. Това сътресение продължава да съществува и въ тоя моментъ и ще продължава догата, докато българскиятъ Парламентъ не направи своята интервенция, за да създаде една стабилностъ въ тълкуването на членовѣтѣ отъ закона по тая материя съ едно тълкувателно законодателно предложение, каквото е настоящето.

Г. г. народни представители! Ако азъ съмъ внесълъ това законодателно предложение, то е, защото съмъ се уверилъ, че хиляди български граждани и селяни се намиратъ предъ невъзможността да уредятъ своитѣ правни отношения, създадени съ договори въ продължение на тоя периодъ отъ време преди и следъ войнитѣ, които правни отношения сѣ създадени съ пълната вѣрность на контрагентитѣ, че извършватъ законни сдѣлки, при пълно съ-

блюдение нашата юриспруденция и практиката на сѣдилищата въ нашата страна. При така издаленото решение на първо гражданско отдѣление на Върховния касационенъ сѣдъ, всичкитѣ тия сдѣлки, които сѣ извършени отъ странитѣ съ съзнание, че тѣ сѣ законни сдѣлки, станали по правилата на закона и съ огледъ съществуващата юриспруденция, всичкитѣ тия сдѣлки, казвамъ, ако не сѣ оформени по нотариаленъ редъ, както повелява това решение на Върховния касационенъ сѣдъ, ставатъ невалидни.

При днешнитѣ отношения въ нашето земеделско стопанство, при разпокъсането на земята, почти всѣки братъ, мъжки наследникъ, когато ще се дѣли съ своитѣ сестри, се мъчи да запази земята си, като изплаща дѣловетѣ на своитѣ сестри, женски наследници. Почти всѣкога при подобни дѣлби — понеже законътъ и тълкуването на закона отъ сѣдилищата е позволявало това — братята сѣ изкупували било съ устни договори, било съ частни актове наследственитѣ дѣлове на сестритѣ си и по такъвъ начинъ сѣ се мъчили да закрепятъ българското стопанство въ по-малко и въ по-години рѣце.

Съ тая практика, която се създава съ това решение на нашия Върховенъ касационенъ сѣдъ, се разбиватъ всичкитѣ илюзии, създадени въ продължение на десетки години у стопанитѣ-земледѣлци, които сѣ изкупили наследственитѣ права на своитѣ сънаследници отъ женски полъ, и се създава една анархия, която неминуемо влѣче следъ себе си хилячи процеси въ българскитѣ сѣдилища — процеси, завелени отъ заинтересованитѣ женски наследници, които смѣтатъ да използватъ създаденото положение въ българската юриспруденция, за да унищожатъ така извършенитѣ сдѣлки и да използватъ материалнитѣ облиги, които ще могатъ да получатъ отъ сѣдилищата, длъжни да се подчиняватъ на практиката, създадена отъ Върховния касационенъ сѣдъ.

Азъ смѣтамъ, че всѣки отъ насъ ще си даде точна смѣтка за грамадитѣ послѣствия и за голѣмата анархия, която се създава съ това решение на Върховния касационенъ сѣдъ за българското стопанство и за правоотношенията на гражданитѣ въ България, и че всѣки отъ насъ ще бѣде проникнатъ отъ съзнанието за необходимостта отъ законодателна интервенция, която да даде едно тълкуване на съответнитѣ членове отъ закона за задълженията и договоритѣ, съ която интервенция, съ което законодателно тълкуване ще се създаде едно постоянно, една стабилностъ въ тълкуването на чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ. И това сѣ именно подбуджденията, които сѣ ме накараха да подпиша като вносителъ това законодателно предложение.

Азъ моля народното представителство да се съгласи съ така изтъкнатитѣ мотиви и съ тѣзи съображения, които сѣ напълно благородни, съ огледъ нуждитѣ, които днесъ изпъкватъ въ българската действителностъ, и да гласува това законодателно предложение, съ което е съгласенъ — споредъ моятъ информации — и г. министърътъ на правосѣдието. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Павелъ Георгиевъ.

П. Георгиевъ (д. ср): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Сложеното днесъ на дневенъ редъ законодателно предложение за допълнение на чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ, безспорно, има много важно значение. Това предложение е много навременно, дори закѣснѣло; то иде да отговори на една нужда, на единъ повикъ отъ всички краища на страната за уреждане правоотношенията между продавачи и купувачи на наследствени права и по-специално — за осигуряване правата на купувачитѣ на наследствени права.

Следъ прокарването на закона за привилегиитѣ и ипотекиитѣ отъ 1 септемврий 1910 г., прехвърлянето на собственостъ и на други вещни права се, тъй да се каже, стабилизира съ списванията и съ възприетата нотариална форма на прехвърляне на такива вещни права, подъ страхъ на недействителностъ, въ случай, че тя не бѣде спазена. Тая практика, която внесе сигурностъ до известна степенъ, бѣше измѣнена и се направи едно отстъпление въ 1920 г. съ специаленъ законъ за урегулиране неформенитѣ продажби, които уреждаше една материя и едни отношения на покупки-продажби, създадени при изключителнитѣ времена, които преживѣхме презъ войната. До туй време всички прехвърляния ставаха по нотариаленъ редъ. Обаче Върховниятъ касационенъ сѣдъ, тълкувайки специално чл. 323 следъ войнитѣ, даде едно тълкуване по-широко, смѣтайки, че при прехвърлянето на права по чл. 323,

дори да влизат и недвижими имущества, недвижими имоти, понеже въпросът се касае за прехвърляне на права, на вземания, креанси, задължения и т. н., тъзи прехвърляния могат да стават и по частен ред. Тази практика се възприе, и всички продажби на наследствени права от тогава до преди една година, повсеместно, в цялата страна, ставаха именно по този ред.

Обаче Върховният касационен съд съ с друго едно решение от м. март миналата 1932 г. тури край на своите разбирания по тълкуването на чл. 323 и издаде тъкмо противно касационно решение, което внесе паника, тъй да се каже, въ правоотношенията по тази материя — по продажбата на наследствени права. И именно това предложение по частна инициатива иде да възстанови и да уреди тия правоотношения, като потвърди, тъй да се каже, като легализира, като валидира всички тия сделки. И аз съмтам, г. г. народни представители, че това законодателно предложение ще изиграе своята роля и ще има голъми практически последици.

Но тъй, както е съставен текстът на чл. 323 и както се измънява, аз намирамъ, че този строеж е неправилен и че втората алинея на чл. 323.

Г. Калъповъ (д): Ще се поправи.

П. Георгиевъ (д. ст): . . . е необходимо да се поправи.

Министъръ И. Качаковъ: Втората алинея като-че отмънява първата.

П. Георгиевъ (д. ст): Да, като-че отмънява първата. Много право. Съмтамъ, че тъй, както е редактиран чл. 323, той е въ противоречие и съ специалното постановление на закона за привилегиите и ипотеките — чл. 34, доколкото си спомнямъ — въ което се казва, че тръбва предметът на вписването да се опредъли; иначе е недействително. А при прехвърлянията, г. г. народни представители, прехвърлят се права, безъ да се конкретизират имоти и т. н.

Но нъщо повече, г-да! Както е написано въ първата алинея: „има тълкувателен характер“ — това е неудачно, според менъ.

Д. Свинаровъ (вац. д): Въ заглавието ще се постави „тълкувателен законъ“, но не и въ текста.

П. Георгиевъ (д. ст): То би имало значение, ако валидира само сделките, станали до днесъ, или до влизане въ сила на закона, или до една дата, ако се опредъли такава, както едно време се опредъли по закона за привилегиите и ипотеките — до тази дата да се валидират всички станали сделки по частен ред. Но аз съмтамъ, г. г. народни представители, че ще направимъ една голъма гръшка, ако ние не узаконимъ, тъй да се каже, прехвърлянето на наследствените права за въ бъдеще да се извършва по нотариален ред и по такъв начинъ се отклонимъ отъ съществуващия режимъ по закона за привилегиите и ипотеките у насъ — и въ цялия свът сигурно — за прехвърляне по нотариален ред на вещни права. Ние ще тръбва да измънимъ този текстъ въ смисълъ, че той има значение или че той валидира всички сделки, станали до еди-коя-си дата. Следъ тази дата наследствените права, въ които влизатъ недвижими имущества, тръбва да се прехвърлят по нотариален ред. Отъ този режимъ ние не бива да отстъпимъ. Върно е, че въ прехвърлянията на права влизат и задължения, влизат и креанси и т. н. Но недвижими имоти щомъ влизат, това сж права, които се отнасят до нъщо, които опредълят нъщо, опредълят най-вече — почти въ всъки случай на прехвърляне на права — недвижимъ имотъ, отнасят се до единъ обект: недвижимъ имотъ. Чл. 323, който опредъля прехвърлянето на съвокупност на права, не опредъля въ сжщност формата; и затуй ние не бива да отстъпваме отъ оная форма, която е възприета още въ 1910 г.

Д. Дрънски (д): Значи, ще раздълите наследствените дъла.

П. Георгиевъ (д. ст): Не бива, когато има наследственъ недвижимъ имотъ, да отстъпваме отъ формата. Тръбва да се постъпва по нотариален ред, защото иначе се създава несигурност и извъртвания, каквито сж прехвърлянията на наследствени права, при които вече никакво изкупуване не може да стане. Има маса случаи въ селски стопанства, въ които мъжкия наследникъ е работилъ

години подредъ въ стопанството, а сестрата се е оженила нкъжде другаде и единъ денъ прехвърля своите наследствени права, опредълени, впрочемъ, не въ задължения, а въ имотъ, и се навре въ стопанството чуждъ човкът, който го разговърква и напълно дезорганизира. По този начинъ става едно заобикаляне на закона.

Така щото, г. г. народни представители, аз съмтамъ, че онази част отъ предложението, която се отнася до валидирането на сделките до известна дата, до влизане въ сила на закона, тръбва да се възприеме отъ цялия Парламентъ, но за въ бъдеще този въпросъ тръбва да се уреди, като се изисква нотариален актъ.

Г. Калъповъ (д): Въ комисията ще видимъ.

П. Георгиевъ (д. ст): Въ свързка съ тази материя стои единъ другъ въпросъ, който не се засъга отъ предложението, но който, съмтамъ, че тръбва — уреждайки се тази материя за прехвърляне на права — да се уреди и той въ това законодателно предложение, а именно въпросът за апорта въ търговските дружества — акционерни, събнотелни и т. н. И тамъ касационната практика се измъни и промъни всичко онова, което е създадено откакто съществува у насъ търговско право и търговски законъ, и съ частни договори и съ нотариални актове. Създаде се една паника въ не малко съсловия. Тази материя, която сжщо е отъ значение и която е въ тъсна връзка съ тая, която се урежда въ законодателното предложение, азъ намирамъ, че сжщо тръбва да бжде уредена.

Заклучавамъ. Предложението тръбва да бжде гласувано, като въ комисията се измъни редакцията на текста и се включи и материята за апорта въ търговските дружества, като му се даде едно разрешение, подобно на онова, което ще се вземе по въпроса, който се третира въ това частно законодателно предложение. (Ръжкоплъскания отъ говористите)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Говедаровъ.

Г. Говедаровъ (д. ст): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ сжщо намирамъ, че внесениятъ законопроектъ за допълнение на чл. 323 отъ закона за задълженията и договорите е наремененъ и ще тръбва да се отнесемъ съ всичката сериозностъ къмъ въпросите, които той цели да регламентира.

Поводъ за внасяне на този законопроектъ е една нова практика на Върховния касационен съдъ — решение № 186 отъ 11 мартъ 1932 г. на I гражданско отделение, съ което решение, като се забравя една дълготрайна, близо 25—30-годишна, неизмънна — константна практика на Касационния съдъ, се възприема едно ново разбиране и ново прилагане на чл. 323, респективно съ друго решение — го по-рано на чл. 74 отъ търговския законъ, които наистина, създаватъ, по моята скромна преценка, сериозна опасностъ, въ смисълъ да се измъримъ предъ единъ хаосъ, предъ една анархия въ вече уредени, въ вече ликвидирани имуществено-правни отношения.

По старата практика продажба на наследствена частъ или на цяло наследство ставаше съ писменъ актъ, завъренъ или незавъренъ нотариално, на всъки случай съ date certaine, за да има сила спрямо трети лица. И въ продължение на близо 30 години, въз основа на тая константна практика на Касационния съдъ, която не бжде останована, която не вдъхваше никакво съмнение, всички заинтересовани уреждаха своите наследствени отношения — купуваха и продаваха своите сънаследствени части — безъ нотариален актъ, даже и безъ нотариална завърка. Сега, съ новата практика отъ 1932 г. на Върховния касационен съдъ, всички тъзи ликвидирани правоотношения, перфектни по старата практика по купко-продажби на наследствени части или на цяли наследства, ipso facto ставатъ null et non avenue, ставатъ невалидни, ставатъ нищожни. И тогава онзи, който е продалъ и получилъ равностойността на тази наследствена частъ, респ. на това наследство, който дори вече е изразходвалъ отлавна нейния contre-valeur, тая парична равностойност, има право да поиска да влъже въ владение на продадената частъ, на продаденото наследство, а купувачътъ ще следва да го дири и, ако може да го намъри, отъ него ще тръбва да потърси съответното удовлетворение. Съ хиляди и хиляди сж случаите, при които тия правоотношения сж окончателно ликвидирани, при които имотите сж прехвърлени. Всички тия случаи ние днесъ поставяте подъ знака на една невалидност и ще накарате — не, ще изкушавате и най-добро съвътствия контрагентъ, въ мисълта на който днесъ да

лечъ нѣма подобно лошо намѣрение, да оспори тия про-
дажни въ тѣхната перфектна часть, да ги отрече, погаци
и . . .

Т. Кънчевъ (д. сг.): Въ много случаи братя и сестри.

Г. Говедаровъ (д. сг): . . . да заведе нови и нови граж-
дански дѣла и по този начинъ да се развалятъ и отровятъ
моралнитѣ отношения между близки — братя, сестри, зет-
твое и т. н.

Ц. Стоянчевъ (з): Интересни сѣ съображенията на Ка-
сационния съдъ да измѣни практиката.

Г. Говедаровъ (д. сг): Но вѣнъ отъ тия съображения,
които сѣ отъ мораленъ характеръ, азъ смѣтамъ, че това
предложение има задъ себе си стопански съображения,
има задъ себе си и правни съображения. И азъ ще си
позволя въ нѣколко кратки минути да изложя сжчината
на въпроса отъ стриктно правно гледище.

Най-напредъ вие имате едно начало което е толкова
старо, колкото и идеята за правната мисль. Не можемъ
ние днесъ да прилагаме старата римска максима, макси-
мата на старото римско право *fiat justitia, pereat mundus*,
което значи — да се прилага текстътъ на закона, да се при-
лага формалната справедливостъ, па, ако ще, да загине
свѣтътъ. Правото е една жива сила, правото не е една са-
моцель, то не е, както казватъ нѣмцитѣ, *ein Selbstzweck*.
Правото е единъ инструментъ, който нѣма да отрече и
подчини живота, а който ще се подчини, ще се ръководи
отъ идеята за задоволи и услуги на голѣмитѣ нужди на
живота и. днесъ особено, на голѣмитѣ стопански и со-
циални поведи на живота. И за това ние нѣма тукъ, като
народно представителство, да попаднемъ подъ изкушението,
да се увлѣчемъ и влѣземъ въ пѣжта на една интерпретация
на тоя текстъ строго формалистична, доктринерна, която
търси повече буквата, която не дери да намѣри преди
всячко смисъла и ръководната идея, за да даде една ре-
ална цена, една реална сила на дадено законоположение.

Конкретно, г. г. народни представители, вие имате
текстоветѣ на чл. чл. 323 и 219 отъ закона за задълженията
и договоритѣ и на чл. 74 отъ търговския законъ. Текстътъ
на чл. 219 отъ з. з. д. изисква като общо начало
за прехвърляне правото на собственостъ върху недвижими
имоти да има непремѣнно нотариаленъ актъ. Но, *nota bene*:
тоя нотариаленъ актъ самъ по себе си не е достатъченъ,
за да гарантира *erga omnes*, правото на собственостъ на
новия приобретателъ; нужно е да има вписване въ ипо-
течнитѣ регистри, отъ който моментъ насетне вече тоя но-
тариаленъ актъ има сила и може да бжде противопоста-
венъ и на трети лица. Редомъ съ тоя чл. 219 отъ закона
за задълженията и договоритѣ, вие имате и чл. 323, който,
по което схващане, предвижда и съставлява единъ специа-
ленъ случай, при който съвокупността отъ наследствени
права и задължения — наследствената часть или цѣлото
наследство, като *universitas juris*, като една съвокупность
отъ имуществени права и задължения, въ която може
да има движими и недвижими имоти — се прехвърля из-
цѣло съ една публична, перфектна сдѣлка върху второ
лице.

Чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ, гово-
рямъ, съдържа едно специално нареждане, е единъ специа-
ленъ текстъ който се отклонява отъ общата база, на която
застава чл. 219. И затова този членъ 323, по силата на
правния принципъ: *lex specialis derogat legi generali*, нѣма
да го подчиняете на онѣзи норми и постановления, пред-
видени въ чл. 219. Тия разсждения сѣ еднакво приложими
и къмъ чл. 74 отъ търговския законъ, въ който се пред-
вижда, че единъ съдружникъ може само съ своя съдруж-
нически договоръ, безъ да е нужно последниятъ да бжде
нотариално завѣрванъ, да внесе като апортъ въ друже-
ството, къмъ дружествени активъ, единъ свой недвижимъ
имотъ.

И по прилагането на тоя членъ отъ търговския законъ,
както изтъкнахъ, имате вече една нова практика на Вър-
ховния касационенъ съдъ, отричаща старата, константната
практика. Прочее, и този случай, визиранъ въ чл. 74 отъ
търговския законъ, е напълно аналогиченъ съ онѣзи по
чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ.

Че азъ съмъ правъ, г. г. народни представители, въ
разбирането на този въпросъ, се вижда и аргументира въ
значителна степенъ и отъ текста на чл. 974 отъ закона за
гражданското съдопроизводство. Тоя членъ гласи, че за
да стане дѣла между съзаследици валидна и спрямо
трети лица, даже когато се касае за недвижими имоти,
достатъчно е да имате единъ писменъ договоръ за дѣла
съ завѣрена дата, безъ да има въ последствие нужда отъ

нотариаленъ актъ. Значи, нашиятъ законодатель е приелъ
въ тоя текстъ касателно дѣлбитѣ едно отклонение, единъ
начинъ на проведиране, една форма, която сѣ различни
отъ онѣзи, предвидени въ чл. 219 отъ закона за задълже-
нията и договоритѣ.

Най-сетне ние сме законодатели и не можемъ да не
знаемъ едно: че когато се тълкува единъ текстъ на за-
кона, се тълкува по начинъ да бжде разумно приложимъ,
по начинъ да даде полезни практически резултати, а не
така, че да бжде абсурдно неговото приложение.

Чл. 323, който ви говори за продажбата на цѣло на-
следство или на цѣла наследствена часть, има следния
смисль, изхожда отъ следнитѣ съображения: наслед-
никътъ на едно наследство, което може още да не е въ
редъ, на което елементитѣ още не сѣ известни — може да
има движими, може да има недвижими имоти, едни може
да сѣ спорни, други безспорни, едни налице, други въ
неизвестность — да има право, безъ да бжде длъженъ да
изброява отдѣлнитѣ обекти на своята наследствена часть
— движими и недвижими имоти — изцѣло и сумарно да
наименова всички отдѣлни наследствени имоти, креанци
и права и да ги прехвърли като нѣщо цѣлостно,
като единна наследствена своя часть. Смисълътъ на тоя
членъ е този: да се улесни и засили и стопанската цирку-
ляция, да се облекчи наследникътъ, та даже, ако дадена
 часть отъ имотитѣ е спорна, ако се води за нея процесъ
и пр., да бжде тоя наследникъ въ положение, при изве-
стенъ рискъ за себе си — да получи по-малка стойность
срещу своя имотъ, при рискъ и за купувача — да плати
евентуално повече — да може да прехвърли, при една
законно сключена сдѣлка, всички свои наследствени права.

Нашиятъ дългъ, г. г. народни представители, е само
единъ: когато ще искаме да запазимъ легитимнитѣ ин-
тереси, правата на лицата, които сѣ се спогодили и заку-
пили отъ наследника наследствена часть или цѣлото на-
следство, да не позволимъ това да стане въ ущърбъ на
правата и легитимнитѣ интереси на третитѣ лица. И азъ по-
ставямъ въпроса: какво трѣбва да се направи, за да не
би третитѣ лица да бждатъ подведени и неправомѣрно
ощетени? Нашата грижа, да бждатъ запазени интереситѣ
на третитѣ лица, е оправдана, но само до толкова, докол-
кото осъществяването на тази грижа нѣма да стане за
смѣтка на първитѣ, купувачитѣ, които сѣ добросъвѣстни
и които при това сѣ съобразили съ константната прак-
тика на Върховния касационенъ съдъ. Ако се касае за
недобросъвѣстни купувачи, тѣхъ нѣма да ги щадимъ,
спрямо тѣхъ ще искаме да се приложатъ едни или други
по-строги санкции.

И азъ смѣтамъ, че ние ще можемъ да дадемъ едно
правилно разрешение на тая проблема, ако, съобразно съ
старата практика на Касационния съдъ, приемемъ, че
всички прехвърляния на наследствени части, респективно
на цѣло наследство, и всички апорти — и въ тази сми-
сль азъ се надѣвамъ, че ще може да се направи едно
разширение на дебатирания законопроектъ въ комисията
— ще се засегнатъ отъ законопроекта: не само случитѣ
по чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ, но
и случитѣ по чл. 74 отъ търговския законъ, които случаи
сѣ били досега извършени съобразно старата практика
на Касационния съдъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Това не е мнението на нашата
група.

Г. Говедаровъ (д. сг): Това е мое мнение.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Групата е противъ този зако-
нопроектъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Групата не е взела решение.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Това е частна инициатива.

Г. Говедаровъ (д. сг): Г. професоре! Най-напредъ азъ
още не съмъ казалъ, че по въпроса изказвамъ мнението
на групата

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Говорите юридически работи,
които не търпятъ критика.

Г. Говедаровъ (д. сг): Азъ съжалявамъ, че вие сте
професоръ и че тѣй елементарни работи и положения по
правото могатъ да бждатъ оспорвани именно отъ Васъ.
Азъ твърдя, че тукъ, въ Парламента, трѣбва да се държи
добра смѣтка за живота. Парламентътъ нѣма да бжде
слуга на правото, собствено слуга на текста и буквата на

закона, а ще бъде ратникъ за социалната правда, като ще иска да задоволи стопанскитѣ и социални нужди. Това е моето мнение. Може да има и по-други, различни отъ моето, мнения по-тоя въпросъ. Извинявайте, но азъ не се отказвамъ отъ своето мнение.

Нѣкой отъ мнозинството: Единството на Сговора!

Г. Говедаровъ (д. сг): Сговорътъ върви напредъ, той еволюира, той не е замръзналъ...

Т. Георгиевъ (з): Данаиловъ е отъ замръзналитѣ сговористи!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ казахъ, че това не е мнението на нашата група.

Г. Говедаровъ (д. сг): Азъ не съмъ казалъ, че е мнение на групата, но твърдя, че и Вашето мнение не е това на групата ни.

Прочее, г. г. народни представители, моята мисль е, че ние ще трѣбва да намѣримъ единъ начинъ да се признаятъ за валидни всички ония случаи на прехвърляне въ мичалото правото на собственостъ върху недвижими имоти по чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ, респ. по чл. 74 отъ търговския законъ, като разбира се, идва вече и вториятъ въпросъ, по който наистина можемъ да вземемъ едно или друго становище. Това е въпросътъ за формата на сдѣлките по тѣзи два текста за напредъ въ бъдеще. То е въпросъ на текстъ и ако има специаленъ текстъ, заинтересованитѣ, знаейки го, а всѣки е длъженъ да знае законитѣ, ще се подчинятъ на него. Може занаредъ, съ цель да има по-голяма сигурностъ въ имотнитѣ правоотношения, съ цель да има повече редъ и възможностъ за контролъ при прехвърлянето на едно право на собственостъ върху недвижими имоти, да се установи, шото всички нови покупки, следъ влизането на закона въ сила, по чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ, респективно чл. 74 отъ търговския законъ, да ставатъ въ формата на нотариаленъ актъ.

Трѣбва да ви кажа, че дори нашитѣ видни юристи по този въпросъ доскоро спорѣха и бѣха на два лагера. На едната страна бѣха проф. Фаденхехтъ и д-ръ Меворахъ. На другата — д-ръ Джидровъ и Ив. Коларовъ. Дори самъ Меворахъ, на стр. 128 отъ своята интересна работа: „За продажбата на наследствата“, признава по единъ косвенъ пътъ, че не може да се приеме веднага за всички минали случаи неговата теза и заключава по този начинъ своята дисертация: (Чете) „Ако Върховниятъ касационенъ съдъ, било поради принципно несъгласие съ моитѣ разбирания, било отъ понятенъ страхъ да не внесе смуть въ хората, които досега сѣ се съобразявали съ неговитѣ наставления, не промѣни своята практика, наложително ще е едно законодателно вмѣшателство, съ което да се узакони нотариалниятъ актъ (или поне нотариалната завѣрка на частния писменъ актъ), като необходима форма за действителността на прехвърлянето“.

Следователно, и споредъ онова становище, на което изглежда, че е и моятъ уважаемъ проф. Фаденхехтъ, се признава че за миналитѣ случаи не може по никой начинъ да приемемъ тази нова quasi-революционна практика на Върховния касационенъ съдъ, защото тя ще създаде единъ хаосъ въ понятията, ще внесе смуть въ хората и ще бъде наистина отъ голяма пакостъ за всички заинтересовани. Тя косвено ще разклати, отъ друга страна, високия авторитетъ на върховната ни съдебна инстанция.

Прочее, съ надеждата, че въ комисията ще се намѣри най-подходящата редакция на текста на тоя членъ, азъ завършвамъ, като заявявамъ, че по начало съмъ съгласенъ съ третирания законопроектъ и ще гласувамъ за него.

Нѣкой отъ представителитѣ: Вие лично или групата?

Г. Говедаровъ (д. сг): Азъ лично.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Добри Свиначевъ.

Д. Свиначевъ (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Откакъ стана известно решението на Върховния касационенъ съдъ, I гражданско отдѣление, № 186, отъ 11 мартъ 1932 г., съ което се направи едно

отстъпление отъ досегашната касационна практика по тълкуването на чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ, въ обществото наистина се внесе единъ смуть, че въ известни имуществени отношения, които сѣ били уредени по отношение на една дългогодишна касационна практика и въз основа на едно разбиране на чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ, ще се създаде единъ хаосъ съ твърде тежки последици за правоотношенията, създадени вече между купувачи и продавачи на наследствени права. Азъ намирамъ, че съществуването на чл. 323, тълкуванъ изолирано отъ постановлението на чл. 219 отъ закона за задълженията и договоритѣ, тъй както и касационната практика досега, тълкуваща тая материя, сѣ оправдани отъ ония отношения, които съществуваха досега: прехвърлянията да ставатъ съ частенъ или нотариално завѣренъ договоръ или пъкъ даже и съ устенъ договоръ. Досега касационната практика поддържаше, че прехвърлянето на наследствени права, по смисъла на чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ, можеше да стане както съ устенъ договоръ, така и съ писменъ договоръ, билъ той завѣренъ или не. И въз основа на така създаденото положение отъ редъ години, маса сдѣлки по прехвърлянето на наследствени права се оформиха и всѣки единъ купувачъ и продавачъ живѣеше съ убеждението, че правоотношенията имъ по силата на сдѣлката сѣ вече уредени и не може да се правятъ поврати назадъ. Обаче, откакъ Върховниятъ касационенъ съдъ съ последното си решение вземъ едно становище прѣтврно на досегашната практика, въ нашия стопански и общественъ животъ наново се извика едно смущение по поводъ на това касационно решение, започнаха се даже нови дѣла, такива, каквито се водѣха преди закона за сформяване на неформенитѣ покупко-продажби съ нотариални актове. И наистина почувствува се нуждата да се внесе едно тълкуване на чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ, което азъ намирамъ за много нагременно, преди още да се създадатъ ония голѣми процеси, които можеха да увредятъ въ една или друга смисль интереситѣ на маса граждани.

Г. г. народни представители: Азъ намирамъ, че чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ трѣбва да си остане така, както той досега е билъ разбираенъ и отъ нашия Върховенъ касационенъ съдъ — безъ последнитѣ две негови решения — а именно, че прехвърлянето на наследствени права може да става съ частенъ договоръ, билъ той устенъ или писменъ, нотариално завѣренъ. Но днесъ, когато ще трѣбва да дадемъ едно таково тълкуване на чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ, азъ съмъ съгласенъ съ нѣкой отъ преждеговорившитѣ, които смѣтатъ, че следъ като се даде това тълкуване на чл. 323, за отъ днесъ нататкъ да се предвиди — прехвърлянето на тѣзи наследствени права да става не устно и съ частенъ актъ, а съ договоръ, нотариално завѣренъ. По този начинъ ние ще избѣгнемъ каквото и да е тълкуване на Върховния касационенъ съдъ, което би могло да даде едно криво пояснение на новия законъ, за да се даде едно тълкуване на чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ. И въ тѣзи отношение, ако ние вземемъ да проследимъ разбиранята както по чл. 219 отъ закона за задълженията и договоритѣ, така и по чл. 323 отъ сѣщия законъ, ще видимъ, че има една разлика, когато става въпросъ какъ трѣбва да се оформи една сдѣлка по чл. 219, когато се касае въпросътъ за прехвърляне на недвижими имоти, и какъ трѣбва да се оформи една сдѣлка по чл. 323, когато се касае за прехвърляне на наследствени права.

Нѣма споръ, че по чл. 219 прехвърляне на недвижимъ имотъ трѣбва да става съ нотариаленъ актъ, но една сдѣлка, едно прехвърляне по чл. 323 азъ смѣтамъ, че ние не можемъ да го подчинимъ напълно подъ правилото, това да стане съ нотариаленъ актъ, защото по чл. 323, който изисква едно обезпечаване само правото на наследство, не се прехвърлятъ само недвижими наследствени имоти. Това наследство представлява единъ патримоний, където влизатъ недвижими и движими имущества, задължения и права. Следователно, отъ тоя общъ принципъ, възприетъ отъ чл. 219 отъ закона за задълженията и договоритѣ, чл. 323 отъ сѣщия законъ правѣще — и, смѣтамъ, твърде умѣстно — едно отстъпление, едно улеснение за частноправнитѣ отношения на купувача и продавача. И сега, когато ще искаме да оформяваме тая материя по поводъ решението на Върховния касационенъ съдъ, азъ смѣтамъ, че ние не можемъ да подчинимъ напълно тая материя на едно разбиране въ смисъла на чл. 219 отъ закона за задълженията и договоритѣ, а именно прехвърлянето и на наследствени права да става

само съ нотариален акт. Следъ като дадемъ едно тълкуване на чл. 323 за досега сключенитѣ сдѣлки, които бѣха или съ устни, или пъкъ съ частни писмени договори, съ което да ги признаемъ за валидни, за да не настѣпятъ последици на повръщане и по този начинъ да създадемъ процеси между продавачи и купувачи, азъ намирамъ, че е умѣстно да оставимъ пакъ прехвърлянето на наследствени права да става по чл. 323 не съ нотариаленъ актъ но съ единъ договоръ, нотариално завѣренъ. Защото, както казахъ, има една разлика, когато говоримъ за прехвърляне по чл. 323 и за прехвърляне по чл. 219. Чл. 219 изрично предвижда прехвърляне на недвижимъ имотъ, когато въ чл. 323 се визира прехвърляне на наследство, въ което ще срещнемъ недвижими и движими имущества, права и задължения.

Най-щастливото разрешение на този въпросъ, по който е воденъ дълъгъ споръ между видни наши юристи, ще бѣде, следъ като дадемъ това тълкуване съ настоящето законодателно предложение, да предвидимъ пакъ, че прехвърлянето на наследствени права по чл. 323 ще става не тѣй, както касационната практика е изтъквала досега — съ устенъ договоръ или съ частенъ писменъ актъ — но съ единъ нотариално завѣренъ писменъ договоръ. Нѣма значение дали той ще бѣде вписанъ въ ипотечнитѣ книги или не.

Въ тая смисълъ ще помоля, когато той законопроектъ ще се разисква въ комисията по Министерството на правосъдието, да му се даде съответниятъ текстъ, за да отговори наистина на една нужда и да уреди едно комплицирано положение, създадено вследствие новото касационно решение на Върховния касационенъ съдъ.

А. Капитановъ (з): Но за досега — не въ бъдеще.

Д. Свириаровъ (нац. л): За въ бъдеще, азъ ви казахъ — съ новъ договоръ.

А. Капитановъ (з): Не договоръ.

Д. Свириаровъ (нац. л): Нотариаленъ актъ.

А. Капитановъ (з): За въ бъдеще — съ нотариаленъ актъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Цѣтанъ Пупешковъ.

Ц. Пупешковъ (д. ст): Г. г. народни представители! Азъ мѣтамъ, че тѣзи мотиви, които се изтъкнаха отъ преждеговорившитѣ за стопанскитѣ съображения, които налагатъ това законодателно предложение, нѣма нужда да се повтарятъ и затова ще се спра само на две страни на този въпросъ.

Първо, ще се спра на деликатната страна, дето се засѣга дейността на Касационния съдъ чрезъ нашето законодателство, въ една областъ, въ която той иде да тълкува законитѣ по единъ начинъ, съ който ние не сме съгласни. Законодателното тѣло, на базата на чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ, оставяйки още навремето при измѣненieto на чл. 219 отъ закона за задълженията и договоритѣ настрана този текстъ, е дало възможностъ да се уреждатъ тѣзи отношения и тѣзи сдѣлки за прехвърляне на наследствени права по единъ по-либераленъ начинъ. И въ това отношение касационната практика, която досега, до туй решение отъ 1932 г., което е цитирано, бѣше неизмѣнна, потвърдяваше това, което животътъ бѣ създавалъ като форма на тѣзи сдѣлки, въ отстъпление отъ строгия принципъ за транскрипцията и нотариалната форма при сдѣлки за недвижими имоти — което е вложено въ чл. 1 отъ закона за привилегититѣ и ипотекитѣ отъ 1910 г. и което е, безсъмнено, една отъ голѣмитѣ гаранции за сигурността на недвижимата собственостъ, споредъ правнитѣ схващания на нашия народъ, останали още отъ турската форма на тапията. Въ това отношение, по много мотиви, най-главно заради това, защото сдѣлките се вършатъ между свои хора, за улеснение на дѣлбитѣ и на спогодбитѣ по наследства и главно, за да не се раздробяватъ недвижимитѣ имоти, когато сестритѣ отстъпватъ имотитѣ на братята си, наложи се това улеснение въ закона и касационната практика го бѣше утвърдила. Тя бѣ отишла още по-нататъкъ въ своитѣ либерални тълкувания, които правѣха честь на Касационния съдъ, затова защото се вслушваше въ нуждитѣ на живота и правѣше известни отстъпки и улеснения, за да могатъ да бждатъ уредени сдѣлките по единъ начинъ по-свободенъ и да се предотвратяватъ излишни спорове.

Говори се за улесненията на дружествата съ внасянето на апорта, за гаранция на кредиторитѣ; реалниятъ вносъ на недвижими имоти въ едно дружество се счита за направенъ само съ вписването на инвентара на дружеството и Касационниятъ съдъ призна това за едно валидно прехвърляне на имота, за да не може този, който е излъгалъ кредиторитѣ и съдружникитѣ, че ужъ внася нѣщо, на другия денъ да каже: не съмъ го внесълъ, пишманя се, искамъ го назадъ, защото не съмъ го внесълъ въ нотариална форма. Въпросътъ е за сигурностъ, отъ една страна, и за ограничение на недобросъвестността.

Въ това отношение азъ смѣтамъ, че досегашната касационна практика заслужава пълно одобрение и похвала, затова защото следъ войнитѣ и особено въ предвоеннитѣ времена, когато бѣше се създавало едно благосъстояние и чрезъ групирането на капитала въ дружествата ние смѣтахме, че може да се създаде новъ стопански подеиъ, съдебната практика не можеше да не държи смѣтка за улесненията на сдѣлките и за гаранцитѣ, да ставатъ тѣ колкото е възможно при по-либерална форма, а не при една строга формалистика, която се налага отъ закона за привилегититѣ и ипотекитѣ. И затова въ тия случаи се дадоха известни улеснения на стопанския животъ. Поради това съ известно учудване ние посрѣщаме това решение, което идва въ 1932 г., следъ известни разисквания въ правнитѣ срѣди въ София, отъ авторитетни лица. Касацията се подаде на внушенията, които идѣха като заключение на тия разисквания, за да наложи вече една формалистика, която тѣкмо въ днешния моментъ съвсемъ не отговаря на условията. Хората искатъ улеснения и облекчения. Ние разчитаме, че г. министърътъ скоро ще даде ходъ и на друго едно предложение за по-евтиното снабдяване съ нотариални актове, като продължение на срока. Ние съ право правимъ улеснения въ много области и затова, казвамъ, че и тукъ трѣбва да се направятъ. И смѣтамъ, че никаквъ упрѣкъ не може да се направи на това предложение, затова защото и Касацията въ дадения случай доста смѣло и революционно е постѣпила, като дава тълкуване, което засѣга съ обратна сила сключени сдѣлки, които хората смѣтатъ приключени, и по този начинъ създава възможностъ за отмѣгане отъ тия сдѣлки. Азъ бихъ си позволилъ да поясня до какви мѣжнотии може да се стигне. Когато братя и сестри предстои да проладятъ своята наследствена частъ, при една спогодба или дѣлба, трѣбва първомъ чрезъ обстоятелствена провѣрка да се снаблятъ съ нотариални актове, да преминатъ всички затруднения и следъ туй да направятъ още веднѣжъ прехвърляне по нотариаленъ редъ. Това е една двойна тежестъ при сключването само на една сдѣлка; въ това ще се изрази въ бъдеще затруднението, което се създава съ това тълкуване, което Върховниятъ касационенъ съдъ, както казахъ, доста смѣло и доста революционно и не въ духа на новото време иде въ дадения случай да наложи. Подобна работа е повече законодателна, отколкото задача на касационната практика.

Обстоятелството, дето по частна инициатива се внася предложението — това може да бѣде въ упрѣкъ на официалната властъ, на Министерството на правосъдието — следъ като се е налучкало това, което е нужно за живота, трѣбва да ни радва. Не е въпросъ, че отъ тая или отъ оная срѣда излиза това законодателно предложение, нито е въпросъ, че се създаватъ нѣкакви улеснения или работа за нѣкаква професия — както се смущавахе преди малко нашиятъ уважаемъ професоръ г. Данаиловъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. ст): Азъ не съмъ се изказалъ въ таквъ смисълъ.

Ц. Пупешковъ (д. ст): Казахте, че е адвокатска работа. Ние отъ други срѣди бихме очаквали — напр., отъ г. Авраамъ Аврамовъ — да бждатъ противъ адвокатитѣ, а не отъ Ваша страна.

А. Аврамовъ (з): Ние сте си объркали понятията, та не знаете какво приказватъ! (Смѣхъ)

Д. Ачковъ (нез): Браво, бе Авраме, че ги избличавашъ!

Ц. Пупешковъ (д. ст): Въпросътъ въ случая е тѣкмо да се предотвратятъ и ограничатъ спороветѣ, да се не създаватъ причини за нови спорове, да нѣма повръщания и отмѣгания отъ свършени сдѣлки и да се намали работата тѣкмо на адвокатитѣ.

По тия причини азъ смѣтамъ, че не ще се намѣри никой да гласува противъ това предложение. Въпросътъ е само за начина, по който трѣбва да се уреди тая материя. И азъ

смятам, че досегашната съдебна практика заслужава да бъде поддържана и занапред. Не се касае за сделки, при които се спекулира със наследствата. По-голямата част от тия сделки сж, тъй да се рече, за подпомагане при спогодби и за доброволни сделки на подобен род имуществови правоотношения, за улеснения уредбата на тия правоотношения. Това, което Касационният съд досега беше установил и одобрил като нещо редовно въ живота, заслужава да си остане и занапред. Ако ли от желание да направим по-сигурна недвижимата собственост и да не се отклоняваме от началата на закона за привилегиите и ипотеките искаме понятието за транскрипцията занапред да се премахне и това либерално отнасяне към тия сделки да не съществува вече, тогаз, въ всеки случай, за досегашните сделки трябва да се даде валидността, която въ съзнанието на страните тия сделки имат, а отсега занапред, съ един срок, който законът ще предвиди, да се наложи нотариалната форма и вписването на подобен род актове.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Ами защо досегашните одобряват?

Ц. Пупешков (д. сг): Затуй, защото хората сж ги направили при съзнанието, че сж направили сделки, за които касационната практика е казала, че сж валидни и без нотариална форма и хората сж били подведени от тази практика. Азъ смятам, че Касацията трябва да бъде консервативно учреждение. Най-после всичко е относително, но щом като е решено, че това е право, и Касацията е длъжна да поддържа тая уредба на отношенията, които сж вече създадени. Хората сж се съобразявали съ тая практика и съдилищата би трябвало да я зачитат, защото, преди всичко, всички тези заинтересовани хора сж били подведени от това, което е било неизмънна практика.

Въ този смисъл само известни редакционни поправки може би ще трябва да претърпи законопроектът, за да се внесе валидиране сделките на миналото и, въ краен случай, да се наложи нотариалната форма и вписването, при всичката строгост на закона за привилегиите и ипотеките, относно сделките, които тепърва ще се правят.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Петко Стояновъ.

П. Стоянов (д): Г. г. народни представители! Азъ нямаше да взема думата, ако поддръжката на това предложение не взе такъв характер, какъвто от това, което се каза тук, излиза налице. Азъ съм принуден да изляза да кажа, че тук всички тълкувания, които се дават на това предложение, и това, което то съдържа, представляват въ своята същност един удар върху нашия кредитен и собственически режим. Азъ се изразявам малко по-остро, но съ това искам да обърна вашето внимание, г. г. народни представители, че вие не сме пред едно обикновено тълкувателно законодателно предложение. Смишълът на това предложение е много по-широк. Искане се съ него, както му е текстът, занапред, така както е било досега, под формата на продажба на наследствени части да става прехвърляне на собственост на недвижими имоти. А тъй като прехвърлянето на собственост на недвижими имоти по тая начинъ не означава нищо друго, освен възвръщане към стария режим на установяване сделките на продажбите чрез свидетелски показания и всички други машинации, които познава адвокатската психика и практика въ България — да не се оскърбява предшествуваният ораторъ, който искаше да защити адвокатите — то резултатът от всичко това може да бъде само единъ, а именно отово въ България да изчезне институцията на недвижимата собственост, а това значи да бъде разрушена цялата система на кредита, какъвто въ България, при сегашните условия, може да съществува. Ако вие от всички страни сте казали и казвате, че не трябва да се застъпа кредитът, ако трябва да има нещо въ помощ на длъжника, то е само недвижимият имот. Ако вие и него го направите проблематичен — защото по всякакъв начинъ може да се установи, че сж станали 100 продажби преди да е станало залагане — тогава вие унищожавате всичко онова, което представлява гаранция за кредитирането въ днешно време.

Касационният съд много правилно тълкуване е дал, тъй както и българската наука и българската юриспруденция, практична, се стремеше да дойде до тая резултат, до който Касационният съд е дошел съ своето решение, а именно: щом като има недвижим

имот, който става обект на някакво прехвърляне, обектателно въ тая случай трябва да съществува нотариалната форма. Само по тая начинъ правата към всички трети лица могат да бъдат осигурени — по никакъв друг начинъ! Ако при ликвидиратето на имотите въ стара Добруджа, която отиде въ Ромъния, голъми нещастия постигнаха нашите съотечественици там, то беше, защото този процесъ на окончателно завършване и стабилизиране институцията на собствеността върху недвижимите полски имоти не беше завършен. Когато и да педирахме предъ чуждия святъ, че вие още не сме завършили този процесъ, понеже вървимъ еволюционно при преминаването от старото турско право към модерното, никой не ни повърва. Казахъ: вие въ 40 години можете това да го направите. Ето същият този случай го имаме сега.

Нека ме извинятъ господата, които днес искатъ да защитятъ това предложение, защото педиратъ каузата на своите доверители —

Ц. Пупешков (д. сг): Това е много казано, г. Стояновъ.

П. Стоянов (д): Азъ се извинихъ. Не визирамъ личности. Педиратъ се тукъ каузи, които сж депозирани въ съдилищата — не ваши, не на ваши приятели.

Д. Ачков (нез): Не е силно казано, а ясно казано.

Ц. Пупешков (д. сг): Никой няма такива дела.

П. Стоянов (д): Азъ пакъ трябва да се извиня г-да: не съмъ искалъ да визирамъ никого, но азъ ви казвамъ кой днесъ въ същностъ може да пострада отъ това предложение и кой ще използва това предложение, кой може да пострада отъ решението на Касационния съд. Всъчки, който е купилъ част и не е получилъ нотариален актъ.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Отъ туй предложение никой няма да пострада, но отъ касационната практика ще пострадатъ

П. Георгиев (д. сг): Добросъвестните купувачи ще пострадатъ

П. Стоянов (д): Съ това, че вие всички, г. г. адвокати, ставате да педирате, съ това подбивате каузата, която искате да защитите.

П. Деков (з): И ти си адвокатъ.

П. Стоянов (д): Не съмъ адвокатъ.

П. Деков (з): До вчера си билъ.

П. Стоянов (д): Не съмъ адвокатъ и не защото не съмъ адвокатъ поддръжамъ тази кауза. Но азъ считамъ, че вече трябва да се законодателствува, а не да се връщаме къмъ режимъ по-злочакственъ. Азъ говоря сега отъ чисто икономическо гледище. За насъ въ настоящия моментъ не е нужно нищо друго г-да, освен правото на собствеността върху недвижими имоти да бъде безусловно определено по отношение на всички. Прехвърлянето на това право може и трябва да става само по единъ начинъ — нотариаленъ.

Ето защо, г. г. народни представители, много правилно е решилъ Касационният съдъ

Д. Свиаров (нац. л): Да създаде хиляди процеси.

П. Стоянов (д): Азъ ще се върна на тази тема. Чухъ Вашата речъ. — . . . много правилно, казвамъ, е постъпилъ Върховниятъ касационенъ съдъ, като е установилъ: продавайте отъ наследството по реда, който съществува досега, само онуй, за което се презумира правото на собственост; но за всичко онова, за което няма тази презумция, ще отидете при нотариуса по нотариаленъ редъ да го завършите.

Н. Петров (нац. л): Къде го има това?

П. Стоянов (д): Въ всички страни го има. Това, което вие искате тукъ съ това предложение, го няма никъде въ света.

Н. Петров (нац. л): Точно това, което искаме, е въ цялия святъ.

Ц. Пупешковъ (д. сг): То бѣше и досегашната 40-годишна практика на Касационния съдъ.

П. Стояновъ (д): И защото бѣше досегашна практика и не отговаряше на законнитѣ интереси на населението, Касационниятъ съдъ го премагна. Вие сега идете да се борите съ Касационния съдъ, да се борите съ идеята за право и за кредитоспособностъ въ тази страна. Не може това, г-да!

Второто нѣщо, на което вие обърнахте вниманието, е, че ще се явятъ процеси. Това е свършено вѣрно, процеси ще се явятъ. Тѣ сѣ се явили.

Д. Свиначковъ (нац. л): Има ги.

П. Стояновъ (д): Да. Какво отъ това? Предъ по-голямото зло ще претърпимъ по-малкото. Ще претърпимъ тия процеси, за да установимъ правния режимъ.

Ето защо азъ заявявамъ, г-да, че ние нѣма да гласуваме това тълкувателно решение.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Не мога да кажа, че познавамъ въпроса — понеже тукъ става дума кой го познава — не познавамъ неговитѣ, тѣй да се каже, вътрешни връзки, хората и правоотношенията. Азъ зная едно — че Касацията имаше една практика, голѣмитѣ юристи у насъ повдигнаха единъ голѣмъ споръ, разсждаваха цѣла година и наложиха измѣнение на тази практика. Сега ние по частна инициатива дохождаме да се противопоставимъ на решенията на Върховния касационенъ съдъ.

Позволете да ви кажа, че това не е допустимо — ние да даваме тълкуване срещу едно разбиране на Върховния касационенъ съдъ, който, по силата на конституцията е независимъ и се смѣта, че когато се произнесе, произнася се свещено върху известни права. Тамъ е смисълътъ. И ако такива тълкувания се явяватъ, естествено е, че се явява и съмнение, отгдето накѣде по частна инициатива ще се даватъ тълкувания на решенията на Върховния касационенъ съдъ!

Ето защо азъ смѣтамъ, че по форма ние не можемъ да приемемъ това предложение. Казвамъ, не влизамъ въ обсъждане на същността на въпроситѣ. Г. Петко Стояновъ правилно каза, че въпросътъ е за частната собственостъ, която ние ще защитаваме съ всичкитѣ сѣдства на правото и на закона. Ние не можемъ да си играемъ съ нея; понеже Касационниятъ съдъ е решилъ сега друго, сѣдскитѣ до известна дата ще утвърдимъ, а следъ тази дата ще оставимъ да следва противната практика! Тукъ нѣма нито принципъ, нито логика, нито съвѣсть въ решението на въпроса.

Д. Свиначковъ (нац. л): Ами какъвъ принципъ и каква логика имаше 30 години наредъ да се урежда така тази материя?

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ не говоря за туй, какво е решавалъ Върховниятъ касационенъ съдъ. За мене тукъ въпросътъ е за формата. Веднѣжъ решено отъ Върховния касационенъ съдъ, ние сме се подчинявали. Азъ съжалявамъ, че се допуска отъ правителството такива въпроси да се решаватъ по частна инициатива. По частна инициатива може да се решава, напр., нѣкой въпросъ отъ общественъ характеръ. То е друго нѣщо. Но измѣнение на основни положения въ правото по частна инициатива — това никѣде не става. Азъ разбирамъ, ако правителството или неговиятъ представителъ, министърътъ на правосъдието, смѣта, че може да стане една промѣна въ правоотношенията при прехвърлянето на наследства, че тая промѣна е отъ стопанска полза за хората, че въпросътъ е изученъ и т. н., и той да предложи едно измѣнение въ закона за наследства, да се уредятъ правоотношенията, да не измѣчваме наследницитѣ, особено въ селата, да не раздробяваме имотитѣ въ селата, да дадемъ гаранция за единъ стопански прогресъ. Това разбирамъ. Но веднѣжъ Касационниятъ съдъ решилъ така, ние по една частна инициатива да преобърнемъ решението на съда — това не разбирамъ.

Г-да! Ние не сме съдебна властъ. Ние трѣбва да зачитаме съдебната властъ. Трѣбва да държимъ една дистанция между съдебната властъ и насъ. Ние трѣбва да ѝ дадемъ свобода. Какъ е решилъ Върховниятъ касацио-

ненъ съдъ — азъ не мога да влизамъ въ обсъждане. Това не може да бѣде въпросъ на обсъждане отъ страна на законодателната властъ. Изпълнителната властъ, която е въ връзка съ законодателната властъ, ако намѣри, че нѣкой нѣща не отговарятъ на стопанския прогресъ — азъ не зная въпроса въ подробности — може да поеме отговорността да ни каже: г. г. народни представители, този въпросъ ще го разгледаме и ще го разрешимъ така. Но ние по частна инициатива да преобърщаме решенията на Върховния касационенъ съдъ и да казваме, че не е тѣй, а инакъ, то значи ние да се намѣсваме въ функциитѣ на съдебната властъ.

Ето защо азъ моля това предложение да го дадемъ на вниманието на г. министра на правосъдието. Азъ не влизамъ въ подробности на мотивитѣ — може да не съмъ правъ по същността на въпроса — но мене ме смущава обстоятелството, че ние по частна инициатива можемъ да преобърнемъ законодателството на страната така, както желаемъ. Тогава се явява съмнение. Азъ не мога да обвиня никого, но не може по такъвъ начинъ да се процедира съ правата на цѣлия народъ. Тукъ се касае до правата на всички днешни, утрешни и бѣдещи наследници на земя, на недвижими имоти и т. н. Ние ще вървимъ по пътя, който изпълнителната властъ ще ни покаже, подъ нейна отговорностъ. Ние можемъ да приемемъ това предложение като единъ фактъ — че се налага да бѣде разискванъ този въпросъ — но той трѣбва да бѣде разискванъ по единъ редъ: подъ отговорността на изпълнителната властъ. Министърътъ на правосъдието ще изучи този въпросъ и ако неговитѣ юристи и отговорни хора смѣтатъ, че трѣбва да се направи промѣна, ще ѝ предложи. Ако правителството по въпроса за наследства, трѣбва да я направите дълбоко да засегне повече стопанската страна — раздроблението на имотитѣ, отколкото тѣзи нѣколко сѣдски, които сѣ станали и които искаме да поправимъ по единъ законодателенъ пътъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Йото Василевъ.

Й. Василевъ (д): Г. г. народни представители! И азъ искамъ да кажа моето скромно мнение по въпроса, който интересува днесъ Народното събрание.

Тукъ се слагатъ въпроси, които азъ смѣтамъ, че не би трѣбвало да се повдигатъ, когато се разиска това малко членче, което иска да уреди ония отношения, вече създадени въ съзнанието на ония контрагенти, които преди решението на Върховния касационенъ съдъ сѣ мислили така, както той е мислилъ въ същото време. Ако ние разискваме този законъ, то е затова, защото вѣроятно въ обществото се слага единъ въпросъ: дали правното чувство на българския земеделецъ-стопанинъ, на наследника на едно наследство, не би се уронило отъ такова решение на Върховния касационенъ съдъ, което решение пъкъ е противно на онова, което той е следвалъ цѣли 20—30 години въ нашата съдебна история? За мене този въпросъ, да се уреди, така да се каже, правното чувство, да се задоволи това правно чувство, е много по-важенъ, отколкото всички оиѣзи въпроси, които се повдигнаха тукъ, че адвокатитѣ имали интересъ да защитаватъ странитѣ при тия сѣдски. Колкото адвокатитѣ иматъ интересъ да защитаватъ продавачитѣ, толкова адвокатитѣ иматъ интересъ да защитаватъ и ония купувачи, които, безспорно, по силата на това касационно решение, ще бѣдатъ злоупоставени.

Следователно, този въпросъ, така сложенъ, азъ смѣтамъ, че трѣбва да бѣде разрешенъ въ положителенъ смисълъ, за да се отговори съ този законъ на една нужда, която е легнала въ отношения, които сѣ вече създадени. Вѣрно е, че Парламентътъ трѣбва да се пази отъ тълкувания, съ които да се намѣсва въ функциитѣ на съдилищата. Но въ всѣки случай тукъ имаме единъ фактантенъ фактъ, който, безспорно, смущава и правницитѣ въ България, и не само това, ами азъ смѣтамъ, че смущава и стопанитѣ въ тази страна.

Кое е основанието да се защитаватъ интереситѣ на тая собственостъ — дали самиятъ фактъ на прехвърлянето или транскрипцията? Азъ смѣтамъ, че транскрипцията е оная система, която е установена отъ закона за привилегиитѣ и ипотекитѣ, и която е важна въ случая, когато ще разискваме, дали ще защитаваме тая собственостъ или нѣма да ѝ защитаваме, а не самиятъ фактъ на прехвърлянето. И когато се касае въпросътъ да се улесни прехвърлянето на права, особено както е случаятъ съ наследствени права, които чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритѣ урежда, азъ смѣтамъ, че ние, като законодатели, трѣбва да

се съгласимъ, че тълкуването на Върховния касационен съдъ преди 1932 г. отговаряше повече на нуждите на живота, и както г. Пупешковъ се изрази, улесняваше българските стопани. А именно това е задачата на единъ законъ — да улесни правоотношенията, да не бъдатъ тѣ сложни, да не бъдатъ обременителни за българските стопани. Но всички тия правоотношения, г-да, се транскрибиратъ въ книгитѣ, които сж установени за вписване на тия правоотношения.

Азъ смѣтамъ, прочес, че ако съществува правото на наследника да замѣства своя сънаследникъ по едно дѣлбено производство, когато му е дадено право да залъжва дѣловетѣ на женскитѣ наследници отъ земеделското стопанство до изкупуване — ако има право на изкупуване по закона, като съсобственикъ, т. е., когато тѣ сж сънаследници — азъ смѣтамъ, че оне по-голямо улеснение ще бъде за сънаследниците, ако формата на прехвърлянето на тѣхнитѣ права се уреди по единъ по-лекъ начинъ, така, както бѣше практиката по-рано. И какъвъ смѣтате, че е смисълътъ на чл. 323 и последващитѣ отъ закона за задълженията и договоритѣ, а не какъвъ е смисълътъ на чл. 219 отъ сѣмния законъ? Защото, за да се изкупува имотъ, се изисква да бъде той реално опредѣленъ по пространство и по граници. Въ случая не може да се изкупуватъ наследствени права, ако тѣ не сж реално опредѣлени — когато е въпросъ за чистото прехвърляне, за чистата продажба. Когато се продаватъ наследствени права en bloc, идеално, такова изкупуване може да стане само тогава, когато правото преминава отъ името на единъ наследникъ върху оня, който го замѣства. Старото тълкуване отговаряше на нуждитѣ на живота. Защото не могатъ всѣкога сънаследниците да се събератъ, за да синаправятъ дѣлбата. А дѣлбено производство по законитѣ може да става, когато всички се събератъ. Единъ сънаследникъ по мъжка линия трѣбваше да търси сестритѣ си по градове и села, оженени и прѣснати въ различни мѣста; трѣбваше да търси братята си, и всичкитѣ, ако сж се отчуждили отъ стопанството, да дойдатъ по единъ тежкъ нотариаленъ начинъ — чрезъ провѣрки, както каза г. Пупешковъ — да установяватъ своето право на собственост или да водятъ процесъ по пълномощие за своето участие въ това наследство, за да могатъ да уредятъ собствеността за себе си.

Ето защо, казвамъ, при дѣлбеното производство и когато се остави чистата нотариална форма, въпроситѣ се усложняватъ за наследника отъ мъжки полъ и той е обремененъ. Въ случая, когато се запазва смисълътъ на чл. 323, какъвто Касацията му даваше, мъжкитѣ наследници изкупуваха по частенъ редъ отъ сестритѣ си поелинично наследственото си право и по този начинъ се улесняваха тѣ, безъ, разбира се, да бъдатъ уредени правата на трети лица. Защото, когато дойде въпросътъ да се тълкува тоя членъ по тоя начинъ, че да бъдатъ защитени интереситѣ на българскитѣ стопани, именно ще трѣбва да се уреди формата на прехвърлянето, като, обаче, се запази транскрипцията, както е посочено въ това предложение.

Азъ мисля, г. г. народни представители, че това законодателно предложение отговаря на една повелителна нужда, а именно да се възстанови, така да се каже, правното чувство на ония наследници, които бѣха добили имотитѣ си и които смѣтаха, че това е именно законното, което сж извършили, защото такова е тълкуването на нашата Касация.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Кънчо Милановъ.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Следъ като се изказаха толкова много оратори по тоя въпросъ, азъ смѣтахъ за излишно да вземамъ думата по него. Но следъ говореното отъ г. Данаилова по въпроса, кой може да вземе инициативата за внасянето на такова предложение, повече заради това вземахъ думата.

Г. г. народни представители! Правото за тълкуване законитѣ е дадено главно на Народното събрание. Има, обаче, едно-две изключения. Отъ една страна, по силата на чл. 45 отъ закона за съдоустройството, министърътъ на правосъдието може да занимае Касационния съдъ съ разпоречивата касационна практика и да поиска да се изнесе едно общо решение относно решенията, издадени по разни дѣла; или пъкъ Касационниятъ съдъ, когато по едно и сѣщо дѣло се издадатъ две разпоречиви решения, самъ да се занимае въ общо заседание съ въпроса и да даде едно тълкувателно разрешение на случая. Третиятъ случай е идентиченъ на тоя, който сега разглеждаме, г. г. народни представители.

Азъ имахъ случай, въ качеството си на министъръ на правосъдието, да занимамъ Касационния съдъ съ правото

на тълкуване и внасяне подобни предложения по една друга, противоречива практика на Касационния съдъ.

Кой, освенъ Народното събрание, може да даде едно тълкуване на закона, задължително за всички? Г. г. народни представители! Това може да го направи само Народното събрание или по предложение на министъра на правосъдието, което той ще внесе по своя инициатива или пъкъ по предложение, резултатъ на частна инициатива, както е настоящето законодателно предложение.

Азъ не виждамъ, защо да не може Народното събрание да бъде сезирано съ единъ правенъ въпросъ по поводъ на едно предложение, внесено по частенъ редъ. Това не е въпросъ отъ управлението, отъ голѣмо, съществено значение; не е стопански или икономически въпросъ, за да има правителството становище по него. Това е единъ чисто частноправенъ въпросъ, съ който Народното събрание може да бъде сезирано отъ всѣки народенъ представител, който борави въ тая материя, за да иска едно тълкуване отъ Камарата. Защо ще заставаме г. министра на правосъдието да иска оттеглянето на това предложение, а после да го внася той? Това е свършено безцелно, свършено излишно: ще се създадатъ нови дебати, ще се губи наново време. Следователно, свършено безразлично е кой внася това предложение. Тоя въпросъ не е, както казахъ, отъ голѣмо, съществено значение, за да има правителството становище по него; нито пъкъ се касае за бламиране, за изказване недоверие на г. министра на правосъдието.

Г. г. народни представители! Правото на Народното събрание да тълкува по законодателенъ редъ нашитѣ закони е негово свещено право, установено отъ конституцията. Преди малко ви казахъ, че като министъръ на правосъдието съмъ ималъ единъ случай и ще ви го кажа. Господата, които боравятъ съ тая материя, за да си спомнятъ, че доскоро Касационниятъ съдъ издаваше решения по горскитѣ дѣла, по които има решения, съ които е отхвърлено искането за съвмѣсно ползуване и е решено частично само ползуване отъ известна гора, като се считаше, че е разрешенъ въпросътъ изобщо и за общото ползуване, щомъ е присъдено самостоятелното. По едно дѣло отъ Поповска околия, отъ с. Балджи-смуръ, се издадоха две решения, а Касацията възприе свършено друго становище. Касационниятъ съдъ не можеше да се занимава съ тоя въпросъ, защото нѣма две разпоречиви решения издадени отъ два състава, за да може да иска министърътъ на правосъдието, възъ основа на чл. 45, да се занимае Касационниятъ съдъ, въ общото си събрание, съ тоя въпросъ. Въ съгласие на съответственото отдѣление на Касационния съдъ, азъ внесохъ законодателно предложение за тълкуване на съответния членъ отъ закона.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Но бѣхте министъръ на правосъдието.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Да, като министъръ на правосъдието.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Така, като министъръ!

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Но нищо не прѣчи и на частни лица — народни представители, да внесатъ такова предложение.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Вие, като министъръ, поематъ отговорностъ.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): . . . въ Народното събрание за тълкуване на съответнитѣ текстове на закона — като смѣтамъ, че съ това касационнитѣ сѣдии нѣма да се оскърбятъ — и това предложение може да се разгледа въ Народното събрание.

Тѣй че отъ формална страна нѣма абсолютно никакво препятствие, г. г. народни представители, да не се занимаваме съ това разумно и навременно предложение.

Нѣколко думи по самото предложение. Азъ бихъ се съгласилъ съ казаното отъ г. професоръ Петко Стояновъ, но това сж мотиви за бъдещето, г. Стояновъ. Може въ бъдеще да създадемъ единъ законъ, съ който, при строго спазване на формитѣ, да уредимъ въпроса за прехвърляне на собствеността.

П. Стояновъ (д): Нѣма нужда отъ законъ, щомъ има юриспруденция.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Има юриспруденция, а тая юриспруденция искаме сега да я унищожимъ!

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Защото тя е противоречива.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг.): Тая противоречива юриспруденция до 1932 г. е още от създаването на закона за привилегиите и ипотеките. Следъ измѣняването на чл. 316 отъ закона за задълженията и договорите, съответниятъ текстъ отъ закона за наследството и съответниятъ текстъ отъ търговския законъ не сѣ измѣнени, нито сѣ фиксирани съ измѣнение въ закона за привилегиите и ипотеките. Поради туй Върховниятъ касационенъ съдъ даваше до 1932 г. тълкуване въ смисълъ, че всички съдѣлки между сънаследници по подѣла на имотъ между възрастни наследници, които имоти сѣ прехвърлени декларативно, безъ да се издаватъ нотариални актове, се считатъ за валидни по силата на законите. Върховниятъ касационенъ съдъ, обаче, дава едно ново, превратно тълкуване, като отрича практиката си до 1932 г. Какво създава тая практика — знае ли, г-да? Всички сънаследници отъ градове и села, които се съгласиха съ тоя начинъ на прехвърляне, признахъ отъ Касацията, подѣлиха своите недвижими имоти. Какво ще стане сега съ тия хора, ако останемъ при това тълкуване на Касацията? Това значи да разрушимъ създадените, урегулирани отъ 25 години насамъ, правни отношения.

Ние сме законодатели тукъ. Ние можемъ да имаме предъ видъ всичките ония съображения, за които говореше г. Пупешковъ — обществени, икономически и пр. Касацията нѣма право да ги има предъ видъ, но ние, като законодатели, сме длъжни да ги имаме предъ видъ, г. г. народни представители, и създадените отношения между хората да ги закрепимъ. Другъ е въпросътъ за редакцията, другъ е въпросътъ, какъ въ бъдеще ще става. Азъ и сега съмъ съдѣлъ да изкажа мнението си, че много силно да карате българскиятъ гражданинъ, когато правата по наследството преминаватъ безъ всѣква препирня върху единъ наследникъ, да се снабдява наново съ нотариаленъ актъ, за да прехвърли тѣзи права на своите сънаследници или съдружници. Другъ е въпросътъ, когато се прехвърлятъ правата на трети лица. Тамъ вече той трѣбва да установи своите права на собственостъ и трѣбва да ги прехвърли по законния редъ. Не може да се приеме обратната теза, която се поддържа отъ други. Добре, приемете това положение за отъ утре нататъкъ, но до този моментъ това, което е създадено по силата на тая практика, която е създала Касацията, трѣбва да се потвърди. Защото утре, когато дойде моятъ братъ и иска нивата, която сме си подѣлили и ми събори къщата, а той нѣма петъ пари да ми плати, безспорно, това ще бѣде една голѣма неправда.

Г. г. народни представители! Освенъ че ние ще запазимъ създадените и урегулирани стопански отношения, ние ще запазимъ и престижа на Върховния касационенъ съдъ, защото не е шега единъ върховенъ съдъ да издаде едно решение и да го поддържа 20—30 години подъ редъ, а днесъ да издаде друго решение, съ което да измѣни първото.

Ето защо азъ моля г. министра да смете, че предложението, макаръ че е внесено по частна инициатива, преди той да бѣде министъръ, е правилно. Достатъчно е да се присъедини къмъ него. Каква редакция ще му дамъ въ комисията, то е другъ въпросъ, и какъ ще се урегулировать въ бъдеще отношенията съ трети лица, е също другъ въпросъ — може да има споръ. Но досега създаденото ние трѣбва да го спремъ. Защо не го ли спремъ и следъ като се внесе това предложение, уверявамъ ви, че всички недобросъвестни сънаследници ще започнатъ да водятъ дѣла срещу своите братя и сестри и да разрушаватъ всичко, което е създадено на законно основание. И ние ще станемъ, безъ да щемъ, съратници на такива недобросъвестни сънаследници.

Ето защо азъ моля да се приеме предложението на първо четене да отиде въ комисията и тамъ вече да му се даде една правилна редакция.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Александъръ Христовъ.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Азъ не съмъ подписалъ предложението и затова нѣма да бѣда обвиненъ отъ никого въ нѣкакъвъ интересъ. Но г. професоръ Стояновъ каза нѣщо, което е фактически невѣрно, даже оскърбително, за цѣла една адвокатска професия, защото въ това предложение нѣма абсолютно нѣкакъвъ професионаленъ адвокатски интересъ.

Г. Говедаровъ (д. сг.): Обратното — адвокатите иматъ интересъ да има дѣла.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Повече отъ 30 години наредъ Върховниятъ касационенъ съдъ въ всички свои граждански отдѣления тълкува чл. 323 отъ закона за задълженията и договорите въ смисълъ, че между наследници — не бравяйте това предложението е за сънаследници — прехвърлянето може да става безъ нотариаленъ актъ.

П. Стояновъ (д.): Това е известно, 20 години е така. Отъ 1932 г. е другоаче.

А. Христовъ (д. сг. Ц): До 1932 г. прехвърлянето може да става безъ нотариаленъ актъ.

П. Стояновъ (д.): Известни сѣ тия работи. Отваряте отворена врата.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Едно отъ отдѣленията на Върховния касационенъ съдъ излиза съ друго решение — дава противно тълкуване съ обратна сила. Значи, всичките тѣзи прехвърляния, които сѣ ставали въ продължение на 30 години, ставатъ нищожни, недействителни, споредъ това тълкуване. Може ли такъвъ хаосъ да се създаде въ правните отношения на хората въ цѣлата страна? Къде има тукъ професионаленъ интересъ? Нѣма никакъвъ професионаленъ интересъ. Това го прави едно отдѣление при Върховния касационенъ съдъ. Ако бѣше тълкуване, дадено отъ общо събрание на цѣлия Върховенъ касационенъ съдъ, пакъ разбирамъ, но не трѣбваше да се дава обратна сила на това тълкуване.

И сега, г. г. народни представители, безъ да сте юристи, знайте едно, че най-авторитетното тълкуване на законите дава винаги Народното събрание. Съдилищата, съдебната властъ и тя дава тълкувания на законите, но авторитетното, задължително тълкуване, което стои по-горе и отъ съдебното, дава Народното събрание. И такава тълкуване може да стане и по поволъ искане на респективния министъръ, или пъкъ на самата Камара. Въ това нѣма нищо лошо. Защо ние, Парламентътъ, абдикираме отъ нашите права? Че какво лошо има тукъ, че нѣколко вносители предлагатъ да възстановимъ едно положение, което е съществувало повече отъ 30 години? И сегашното тълкуване на едно отдѣление отъ Върховния касационенъ съдъ хвърля хаосъ, така да се каже, по тази материя въ цѣлата страна.

Азъ ще ви моля, г. г. народни представители, понеже се касае за прехвърляне на права върху недвижими имоти само между сънаследници, а не спрямо трети лица — спрямо трети лица трѣбва пакъ нотариаленъ актъ —....

Н. Йотовъ (з): Не е казано.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Казано е. Тълкуването се отнася за прехвърляне права върху недвижими имоти между сънаследници, а спрямо трети лица...

Н. Йотовъ (з): То е транскрипция. То е съвсемъ друго нѣщо. Това нѣма нищо общо по отношение на трети лица.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Азъ ви моля по принципъ всички да приемете предложението; то е приемливо, то е необходимо. А въ комисията ще решимъ въпроса за въ бъдеще, като имаме предъ видъ сегашните законоположения за прехвърляне собственостъ между сънаследници и спрямо трети лица, ще видимъ каква ще бѣде втората алинея. Но тукъ нѣма никакво накрънение на професионални интереси; напротивъ, има едно разяснение на положението, което е съществувало отъ 30 години, да се урегулира засега, а за въ бъдеще ще видимъ, какво ще направимъ, дали ще бѣде същото.

Н. Йотовъ (з): Касационниятъ съдъ приелъ ли е, че наследствени права върху недвижими имоти могатъ да се прехвърлятъ по отношение на трети лица безъ нотариаленъ актъ?

А. Христовъ (д. сг. Ц): Имало е случаи.

Н. Йотовъ (з): Не. Теорията е въ противенъ смисълъ. Прехвърлянето има транслативенъ характеръ.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Най-малко между сънаследниците въпросътъ е съществувалъ повече отъ 30 години.

Н. Йотовъ (з): За сънаследниците да, но то е друго.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Алинея първа ви казва, че се касае за прехвърляне на наследствени права между сънаслед-

ници. И, следователно, тъзи съображения, които се изказаха, било от г. Стояновъ, било от г. Данаиловъ, че по такива въпроси ние не можем да се намисаме, защото Касационниятъ съдъ казалъ иначе, сж неправилни. Само едно отдѣление отъ Касационния съдъ се е произнесло въ този смисълъ, но дори ако Касационниятъ съдъ се произнесше въ общо събрание, а ние, законодателитъ, мислимъ, че това тълкуване е криво, ние, Народното събрание, ще дадемъ тукъ авторитетното тълкуване и то ще бжде задължително.

Ето защо азъ моля предложението да бжде прието по принципъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ И. Качаковъ: Г. г. народни представители! Не може да има споръ, че Камарата правилно е сезирана съ разискването на този законопроектъ. Сжшо така безспоренъ е и въпросътъ, че законодателната властъ има правото да тълкува законитъ. Тия въпроси сж приети и въ доктрината, и въ парламентарната практика. Който може да създаде закона, толкова повече може да изясни неговата истинска воля.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Изрично е казано това въ конституцията.

Министъръ И. Качаковъ: Разбира се. — Проектътъ има за целъ да реагира противъ новата практика на Върховния касационенъ съдъ . . .

А. Христовъ (д. сг. Ц): Практика на едно негово отдѣление.

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Не противъ нея, а противъ объркването на съда — веднъжъ да реши туй, другъ пътъ иначе. Не му е ясно — ще му го изтъкуваме.

Министъръ И. Качаковъ: . . . по тълкуването на чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритъ. Обаче туй, както проектътъ е редактиранъ, азъ намирамъ, че може да остави убеждение, че законодателната властъ се вмѣсва въ сферата на съдебната властъ и че отъ това вмѣсване може да бжде накърненъ престижътъ на съдебната властъ. Затова азъ намирамъ, че законопроектътъ ще трѣбва да претърпи сжществени измѣнения и ви моля да го приемете на първо четене, като остане въ комисията да се прередактира; следъ това, при второто му четене, ще се изкажа. Сега го приемамъ по принципъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя Н. Шоповъ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитъ представители приема на първо четене законопроекта за допълнение чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритъ така, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигне ржка. Мнозинство. Събранието приема.

Съобщавамъ на г. г. народнитъ представители, че е постъпилъ отъ Министерството на финанситъ законопроектъ за измѣнение и допълнение на нѣкои членове отъ закона за Българската централна кооперативна банка. (Вж. прил. Т. I, № 52)

Тоя законопроектъ ще ви се раздаде и ще се постави на дневенъ редъ.

Пристъпваме къмъ точка пета отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за продължение на даденитъ срокове за възвръщане на временно внесенитъ чулчета (харари) за амбалажъ на тютюни.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ С. Лоловъ (д): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 47)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитъ представители приема на първо четене законопроекта за продължение на даденитъ срокове за възвръщането на временно внесенитъ чулчета (харари) за амбалажъ на тютюни, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигне ржка. Мнозинство. Събранието приема.

Министъръ И. Качаковъ: Предлагамъ да му се даде спешностъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. министърътъ на правосъдието предлага да мине законопроектътъ по спешностъ и на второ четене.

Който отъ г. г. народнитъ представители приема това предложение, моля, да вдигне ржка. Мнозинство. Събранието приема.

Секретаръ С. Лоловъ (д): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за продължение на даденитъ срокове за възвръщане на временно внесенитъ чулчета (харари) за амбалажъ на тютюни“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитъ представители приема заглавието на законопроекта така, както се прочете, моля, да вдигне ржка. Мнозинство. Събранието приема.

Секретаръ С. Лоловъ (д): (Чете)

„Чл. 1. Продължаватъ се до края на 1933 г. даденитъ съгласно чл. 214 отъ закона за митницитъ срокове за възвръщането на временно внесенитъ чулчета (харари) за амбалиране на тютюнь, които срокове сж изтекли или изтичатъ презъ 1930, 1931, 1932 и 1933 години, при условие, че тия чулчета сж били или ще бждатъ изнесени като амбалажъ на мѣстни тютюни отъ реколтитъ 1928, 1929 и 1930 години“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Лѣкарски.

И. Лѣкарски (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Азъ съжалявамъ, че нѣма тукъ г. финансовиятъ министъръ, за да може да поясни, дали нѣма нужда да стане едно разширение на текста на чл. 1. Защото, споредъ чл. 1, ще се продължи до края на 1933 г. дадениятъ, съгласно чл. 214 отъ закона за митницитъ, срокъ за възвръщане само на временно внесенитъ чулчета, при условие, че сж били или ще бждатъ изнесени като амбалажъ за тютюни отъ реколтитъ 1928, 1929 и 1930 г. Обаче, по моитъ сведения, има изнесени такива чулчета и отъ предшествуващитъ реколти. Спомнямъ си, че имаше едно заявление, едно оплакване, една молба отъ Кюстендилския районенъ тютюневъ синдикатъ отъ сжщия характеръ. И, ето защо, азъ бихъ молилъ г. финансовия министъръ да се справи съ това положение и, ако има опущение, въ смисълъ да не е продълженъ срокътъ за изнасяне на чулчета за тютюни отъ предшествуващитъ реколти, вънъ отъ тия отъ 1928, 1929 и 1930 г., да се вмъкнатъ и тѣ. Въобщо, да се уреди положението за всички такива опущения и закъснения въ миналото за различни реколти и за изнесени тютюни презъ разни години, за да не става нужда да се конституира, че се правятъ тия облекчения за изнасяни тютюни отъ последващитъ реколти, а за тютюни отъ по-стари реколти, изнесени по-рано, тия облекчения не се правятъ. И по този начинъ смѣтамъ, че ще бждатъ ощетени главно тютюневитъ кооперации.

Ето защо бихъ молилъ, ако по начало би се прислѣдъ чл. 1 така, както се докладва, следъ съответна справка, да се направятъ при третото четене нужнитъ промѣни въ него.

Министъръ И. Качаковъ: Вземахъ бележка и ще имамъ предъ видъ туй на трето четене.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който приема чл. 1 така, както се прочете, моля, да вдигне ржка. Мнозинство. Събранието приема.

Секретаръ С. Лоловъ (д): (Чете)

„Чл. 2. Ако депозитътъ на нѣкои чулчета (харари), сроковетъ за възвръщането на които, съгласно горния членъ, се продължаватъ, е вече записанъ на приходъ, да се изтегли отъ приходитъ на митницата и да се запише отново като депозитъ съ срокъ до края на 1933 г.“

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който приема чл. 2 така, както се прочете, моля, да вдигне ржка. Мнозинство. Събранието приема.

Секретаръ С. Лоловъ (д): (Чете)

„Чл. 3. Настоящиятъ законъ отмѣнява всички законоположения, които му противоречатъ“.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 47.

Председателстващ Н. Шоповъ: Който приема чл. 3 така, както се прочете, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към разглеждането на точка шеста от дневния редъ — първо четене законопроекта за тълкуване на закона за изменение на чл. 94 от закона за подобрене земеделското производство и опазване полските имоти, обнародванъ въ „Държавен вестник“ брой 133, отъ 13 септември 1932 г.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретарь С. Лоловъ (д): (Прочита законопроекта изцяло, заедно съ мотивитъ към него — вж. прил. Т. I, № 48)

Председателстващ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитъ представители приема на първо четене законопроекта за тълкуване на закона за изменение на чл. 94 отъ закона за подобрене земеделското производство и опазване полските имоти, обнародванъ въ „Държавен вестник“ брой 133, отъ 13 септември 1932 г., така, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема

Министъръ Й. Качаковъ: Моля да се приеме законопроекта и на второ четене, по спешностъ.

Председателстващ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитъ представители приема предложението на г. министра на правосъдието, законопроекта да бжде вогиранъ по спешностъ и на второ четене, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Секретарь С. Лоловъ (д): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за тълкуване на закона за изменение на чл. 94 отъ закона за подобрене земеделското производство и опазване полските имоти, обнародванъ въ „Държавен вестник“ брой 133, отъ 13 септември 1932 г.“

Председателстващ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитъ представители приема заглавието на законопроекта така, както се прочете, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь С. Лоловъ (д): (Чете)

„Членъ единственъ. Дава се тълкуване на членъ единственъ отъ закона за изменение на чл. 94 отъ закона за подобрене земеделското производство и опазване полските имоти, публикуванъ въ „Държавен вестник“ брой 133, отъ 13 септември 1932 г., въ смисълъ, че той не отмиънава събрането отъ безмитнитъ вносни стоки и материални установенитъ такси съ членъ 3 отъ закона за митницитъ, споредъ последнитъ му изменения и допълнения съ закони отъ 25 ноември 1931 г. и отъ 3 юни 1932 г., обнародвани въ „Държавен вестник“ броеве 196/1931 г. и 49/1932 г.“

Председателстващ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитъ представители приема членъ единственъ, както се прочете, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка седма отъ дневния редъ — докладъ на комисията по Министерството на правосъдието относно искането на Софийския окръженъ съдъ да се даде разрешение за сждане нѣкои народни представители.

Има думата докладчикътъ — председателътъ на парламентарната правосъдна комисия г. Никола Петровъ.

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Постъпили сж нѣколко искания за даване разрешение за задържане подъ стража нѣкои народни представители.

Преди да ви докладвамъ поотдѣлно всѣко искане, длъженъ съмъ да ви съобща, че за всички искания сме изисквали самитъ следствени дѣла отъ сждилищата, цѣлитъ преписки, и комисията е работила непосредствено по тѣхъ. Всички дѣла сж прегледани, за да се констатира отъ ко-

мисията непосредствено, че това не сж процесъ, инсценирани ad hoc, съ цель да се отнеме по изкуственъ начинъ имунитетътъ на единъ или другъ народенъ представител, а сж процесъ като всички процеси, създадени съ всичката сериозностъ, съ всичката загриженостъ, съ всичкото старание, което имагъ нашитъ сждилища.

Комисията обърна внимание особено на това обстоятелство, защото има прецедентъ отъ по-рано, и констатира въ своето болшинство, че процеситъ сж сериозни, въ смисълъ, че лансиранигъ въ тѣхъ обвинения сж сериозни, а не сж обвинения, скроени съ цель известенъ депутатъ да бжде лишенъ отъ неговия имунитетъ.

Като общъ принципъ приехме, че, щомъ като престѣпното деяние, въ което се обвинява народниятъ представител, влѣче следъ себе си наказание по-голѣмо отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ, въ връзка съ практиката на Народното събрание, разрешаваме задържането. Ако ли пъкъ престѣпното деяние, което се отдава на народния представител, влѣче наказание по-малко отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ, не разрешаваме задържането.

Г. г. народни представители! Въ комисията се изказа и друго едно мнение. Единъ отъ нашитъ колеги поддържаше, че комисията, като влѣзе въ пълно разбирателство и разборъ на даннитъ по дѣлото, има право да реши дали съществува виновностъ или не за народния представител и въ зависимостъ отъ това да позволи или да не позволи задържането му подъ стража. Болшинството отъ членоветъ на комисията, обаче, смѣтна, че комисията не е съдъ, нѣма тѣзи функции по закона, да раздава правосъдие, да преценява суверенно даннитъ по дѣлото, защото, ако се отиде по този пътъ, тогава ще трѣбва да допустнемъ въ комисията да става и пледоария, да тава защита и може единъ да смѣтне, че известенъ депутатъ е виновенъ, а другъ да смѣтне, че не е виновенъ. Болшинството отъ членоветъ на комисията смѣтна, че комисията е длъжна да види самия обвинителенъ материалъ, да види самитъ дѣла, за да се убеди, че действително заведенитъ дѣла сж сериозни, върху тѣхъ сж работили следователи, прокурори и сждни и, щомъ като всичко е подредено, както законитъ предвиждатъ, щомъ материалта е сериозна, комисията да констатира само какво наказание би последвало и, ако то е по-голѣмо отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ, да даде разрешение за задържане подъ стража.

С. Димитровъ (раб): Комисията е изпълнила само формалната страна, а въпросътъ е предрешенъ.

Председателстващ Н. Шоповъ: (Силно звъни)

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л): Това е схващането на комисията, не само отъ сега, но и отъ по-рано. Азъ мога да ви дамъ примѣри, че въ миналия режимъ даже не сж искали дѣлата, а ние сме ги искали, разглеждали сме всѣко дѣло поотдѣлно и сме се убедили добросъвестно, че това сж дѣла на единъ съдъ, който е работилъ съ всичката сериозностъ, съ каквато работятъ българскитъ сждилища, върху които, вѣрвамъ, никой не смѣе да хвърли упрѣкъ.

Сега, г. г. народни представители, ще ви докладвамъ поотдѣлно всѣка една преписка.

Най-напредъ има искане за даване разрешение за задържане подъ стража народния представител г. Петъръ Йордановъ Фенерковъ, за престѣпление по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата. Наказанието по чл. 7 е по-малко, но наказанието по чл. 6 е по-голѣмо отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ, следователно, трѣбва да се даде разрешение, и комисията е дала разрешение за задържането му подъ стража.

Д. Ачковъ (нез): За какво престѣпление? Какво е деянието и кога е извършено?

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л): Дѣлата ги върнахме въ сжда.

Д. Ачковъ (нез): Много е важно да се знае какво е престѣплението и кога е извършено то.

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л): Върнахме дѣлата.

Д. Ачковъ (нез): Необходимо е нужно и да се знае това, за да можемъ да изкажемъ мнение. Защото, ако деянието е извършено вчера, едно е положението, а ако е извършено преди да почне да заседава Камарата, друго е положението.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 48.

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л.): Не мога да ви кажа точно кога е извършено престъпното деяние, но, както ви казахъ, ние въ комисията пръвѣрихме всичко по пискиятъ и се оказа, че деянието е извършено въ такова време, когато народниятъ представителъ носи отговорностъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Асенъ Бояджиевъ.

А. Бояджиевъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! За втори пътъ Камарата се занимава съ подобни въпроси: искане разрешение за сѣдене на народни представители, разбира се, отъ Работническата партия.

Д. Дрънски (д): А на васъ не омръзна да правите тѣзи работи.

А. Бояджиевъ (раб): За втори пътъ ние наблюдаваме същата история, която наблюдавахме и при по-раншното искане за даване разрешение за сѣденето на 8 други работнически депутати, въ което число влизаше и моя милостъ. Трѣбеа, обаче, да ви кажа, че и сега ние имаме същата комедия, която имаме и тогава, когато хвърлихте въ затвора 8 души работнически народни представители. Вие (Сочи мнозинството) бѣхте тѣзи, които вдигнахте ржката си за даване това разрешение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Предупреждавамъ Ви да не обиждате народното представителство, отъ което не се вършатъ комедии, а се вършатъ сериозни работи.

Р. Рангеловъ (раб): (Къмъ председателстващия) Тогава дайте му конспектъ, по който да говори!

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Къмъ оратора) Внимавайте какво говорите въ Парламента.

А. Бояджиевъ (раб): Вие втори пътъ ще трѣбва да извършите една „сериозна“ работа, въ резултатъ на която цѣлокупите души работнически депутати ще отидатъ въ затвора и следъ това да бждатъ сѣдени; ще трѣбва, казвамъ, втори пътъ да извършите една такава „сериозна“ работа, като тая, която свършихте по-рано и следъ която ме държахте 4 месеци въ затвора, за да дойда сега тукъ да ви приказвамъ противъ сѣденето на нови народни представители отъ Работническата партия. Такава „сериозна“ работа вие ще извършите сега.

Азъ бѣхъ въ комисията, когато се разглеждаха тѣзи дѣла, които сега ви се докладватъ. Възражихъ върху аргументитѣ на тия, които бѣха за сѣдене на народнитѣ представители. Напраздно, обаче.

Що се касае до сжщността на въпроса, абсолютно всички членове на комисията, включително и докладчикътъ, бѣха съгласни съ мене. Но тѣ се хванаха за друга една работа — практика създадена. Поставятъ си тѣ въпроса: дали ние имаме едно сериозно обвинение, т. е. едно обвинение, което почива на законитѣ, или имаме едно обвинение ad hoc, едно обвинение скроено? И щомъ нѣмаме такова обвинение, тѣ стоятъ на позицията, че трѣбва да се даде разрешение да бждатъ сѣдени народнитѣ представители. Опитвахъ се да убедя комисията, че наистина имаме едно скроено обвинение, че имаме обвинение ad hoc, тѣ, обаче, не се съгласиха съ менъ. Вѣрно ли е моето твърдение? Азъ заявявамъ, че е вѣрно. Ние имаме тукъ, наистина, скроено обвинение, което прилича на едновременното „псува царя“. Достатъчно бѣше нѣкога да се каже, че псува царя, за да влѣзе въ затвора. И сега, ако искашъ да екарашъ работнически депутатъ, или други работнически дейци въ затвора, туряшъ имъ чл. 6 — и свършено е. Тукъ имаме същата история. Защото тия дѣла, които тукъ ви се докладваха и които комисията не пожела да разгледа по сжщество, за какво се касаятъ? Касаятъ се за агитация и пропаганда противъ терора, който се упражнява надъ работническото движение, надъ работническата класа и трудящето се селячество. И тази пропаганда, тази агитация, тия статии сж инкриминирани по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата. По-нататъкъ въ тия статии се сочи единъ изходъ отъ кризата по-различенъ отъ този, който вие сочите. Защото за никого не е тайна, че остра стопанска криза има не само въ нашата страна, но и въ цѣлия капиталистически свѣтъ; за никого не е тайна, че отъ тази криза се търси изходъ. Безумецъ е този, който не търси изходъ отъ тази стопанска криза, която преживява свѣтътъ. Ние, вие, всички, цѣлиятъ свѣтъ търси изходъ отъ кризата. Но вие посочвате този изходъ тамъ, където не бива да се сочи и не трѣбва да

се сочи. Вие искате да стоварите тежестта на тази криза върху работническата класа и трудещитѣ се селяни.

Нѣкой отъ мнозинството: Не е вѣрно.

Д. Ачковъ (нез): Това вие твърдите.

А. Бояджиевъ (раб): Ще видимъ фактитѣ какво говорятъ. Вие търсите изходъ въ съкращаването на държавнитѣ чиновници, вие търсите изходъ въ увеличаване на данъцитѣ Вѣрно ли е това? Вѣрно е Вие търсите изходъ въ ексекутивно събиране на данъцитѣ. Вѣрно ли е това? Вѣрно е. (Възражения)

Отъ мнозинството: Не е вѣрно.

А. Бояджиевъ (раб): Вие може да викате колкото искате, но тия 600 000 работници, които работятъ въ българскитѣ предприятия, едногласно ще ви отговорятъ, че това е вѣрно. Вие търсите изходъ въ увеличаване на работното време. Споредъ доклади на официалната ваша инспекция на труда, въ повече отъ 80% отъ предприятията въ България се работи повече отъ 8 часа дневно. Въ сжщностъ нѣма и 5% предприятия въ настоящия моментъ, въ които да се работи 8 часа дневно. Вие търсите изходъ въ намаление на заплатитѣ. Вѣрно ли е това? Вѣрно е, разбира се.

С. Таковъ (з): Не е вѣрно.

А. Бояджиевъ (раб): Вие намалявате заплатитѣ на чиновницитѣ и работницитѣ. Погледнете заплатитѣ на текстилнитѣ работници и ще видите, че докато въ 1929 г. имаме срѣдна надница въ текстилното производство 90—100 л., въ настоящия моментъ тя въ никой случай не е повече отъ 50—60 лева. Значи 40% по-малка, отколкото е била презъ 1929 г. Вижте надницитѣ въ тютюневото производство Тукъ въ нашата група има текстилни и тютюневи работници, които могатъ да ви кажатъ това. Най-големата надница въ тютюневото производство въ 1929 г., когато избухна голѣмата тютюно-работническа стачка, бѣше 90—95 л., а сега е 60—65 л. Да отивамъ ли по-нататъкъ? Вие търсите изходъ отъ кризата, отъ друга страна, въ ограбването на работническитѣ фондове. Кажете ми къде е пенсионниятъ фондъ, кажете ми къде е фондътъ за общественитѣ осигуровки, кажете ми къде сж всички други фондове, които сж събирани отъ работническитѣ стотинки? Тѣ сж отишли за закрѣпване съдрания чувалъ на вашата буржоазна държава.

Д. Ачковъ (нез): Наша ли?

А. Бояджиевъ (раб): Другъ изходъ, който вие търсите за излизане отъ кризата, освенъ прехвърлянето тежеститѣ отъ нея върху гърба на трудящитѣ се, това е подготовката на една война срещу Свѣтскитъ съюзъ.

Отъ мнозинството: Е-е-й! Вѣрно! Браво, бе Асене! (Глъчка)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Бояджиевъ! Ще говорите по сѣденето на народнитѣ представители, за които се отнася докладътъ на комисията по Министерството на правосъдието, иначе ще Ви отнема думата.

А. Бояджиевъ (раб): Точно по това говоря. — Това е нашиятъ изходъ отъ кризата, който е за смѣтка на работническата класа и трудящитѣ се селяни, които наистина въ настоящия моментъ не само че не могатъ да посрещнатъ своитѣ нужди, но сж обречени на гладна смъртъ.

С. Таковъ (з): Че има ли „сита“ смъртъ, бе Асене?

А. Бояджиевъ (раб): Константинъ Русиновъ и другитѣ наши другари, които вие искате да сждите, казватъ въ инкриминираниятъ статии: „Не такъвъ изходъ отъ кризата искаме ние, а нашъ, пролетарски изходъ“. И за това вие ги сждите. (Възражения отъ мнозинството) Какъвъ е нашиятъ изходъ, който тѣ сочатъ и за който и азъ бѣхъ сѣденъ и оправданъ? Това е стоварването тежеститѣ отъ кризата на гърба на тия, които сж виновници за нея, на гърба на капиталиститѣ. Това е нашиятъ изходъ. Но — страшно нѣщо! — Кой ще проведе тоя изходъ? Ние отговаряме: работническо-селското правителство. (Ржкоплѣсвания отъ работницитѣ)

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Защо не кажешъ: селско-работническо правителство?

А. Бояджиев (раб): Ние искаме не само да нѣма никакво намаляване заплатитѣ на работниците и служащитѣ, но и да се увеличат; нашият пролетарски изходъ означава никакво увеличаване на работното време, а прилагане на 8-часовия работенъ денъ и преминаване къмъ 7-часовия; нашият пролетарски изходъ означава никакво екскутивно събиране на данѣцитѣ; нашият изходъ означава не само никакво увеличаване на данѣцитѣ за трудещитѣ се, но и пълното имъ освобождаване отъ такива; нашият изходъ означава не само никакво намаляване заплатитѣ на държавнитѣ служители, но и тѣхното увеличаване.

Отъ мнозинството: Отгдето ще вземемъ тогава? (Глъчка)

А. Бояджиев (раб): Всички викате, не мога да ви чуя, за да ви отговоря. — Нашият изходъ означава никакви тежести отъ кризата върху плещитѣ на трудещитѣ се.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля Ви се. Говорете по въпроса, който занимава народното представителство. Не ни интересува вашият изходъ отъ кризата.

А. Бояджиев (раб): Г. г. народни представители! Получихъ второ предупреждение да говоря на въпроса, когато азъ действително говоря по въпроса. Казахъ ви, че тия дѣла, които сѣ заведени срещу нашитѣ другари, се отнасятъ за статии, писани относно пролетарския изходъ отъ кризата.

Азъ ще ви кажа какъ се завършватъ тия дѣла. Трѣбва да ви бѣде ясно това, когато вдигате рѣчка. Вдигнете рѣчка, па следъ това отговаряйте предъ тия, които ние защитаваме съ нашия пролетарски изходъ отъ кризата. Ето защо приказвамъ азъ тукъ. И азъ не мога да разбера защо ми се прави това предупреждение отъ председателството.

Д. Ачковъ (нез): Съ тия разбирания, които имате, и тия, които не искатъ да вдигнатъ рѣчка за сѣденето имъ, и тѣ ще вдигнатъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. Бояджиев! Много ясно е. Нѣма защо да занимавате съ това народното представителство.

А. Бояджиев (раб): На много народни представители не е ясно, че се касае именно за пролетарския изходъ отъ кризата.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие напълно мотивирате задържането имъ. Добра мотивировка давате за задържането и сѣденето на вашитѣ другари.

А. Бояджиев (раб): Така смѣтате, и затуй ги сѣдите. Но за този пролетарски изходъ отъ кризата бѣхъ сѣденъ и азъ, бѣше сѣденъ нѣколко пѣти и Константинъ Русиновъ, бѣше сѣденъ и Лоловъ единъ пѣтъ, бѣше сѣденъ и убитиятъ вече отъ македонскитѣ фашистски банди Христо Трайковъ, бѣха сѣдени и десетки други трудови редактори, но всички бѣха оправдани.

И. Драгойски (д): Това само въ България може да стане. Въ Русия не ги оправдаватъ, а ги пребиватъ преди да ги сѣдятъ.

А. Бояджиев (раб): И ще ви кажа, че по повечето отъ заведенитѣ дѣла бѣха издадени оправдателни присѣди. Само по 3-4 дѣла има издадени осѣдителни присѣди. По всички останали стотици дѣла бѣха издадени оправдателни присѣди.

Ц. Стояновъ (д): А въ Русия оправдаватъ ли?

А. Бояджиев (раб): Да смѣтате, че тия народни представители, които проповѣдватъ пролетарския изходъ отъ кризата, могатъ да подпаднатъ подъ ударитѣ на вашия законъ за защита на държавата — собствено подъ сговористкия законъ за защита на държавата, но поддържанъ и прилаганъ по-свирено и по-жестоко отъ васъ — то значи да не познавате даже съдържанието на този изключителенъ законъ. Азъ заявявамъ, че той пролетарски изходъ не подпада подъ ударитѣ на тоя законъ. Фактътъ, че вашето правосѣдие — на което тукъ не искамъ да права комплименти, защото то е въ ваши рѣце и е фашизирано — може да казира общински съветници възъ основа на фалшиви показания; . . .

Д. Ачковъ (нез): Ти ругаешъ сѣднитѣ, които ти дадохъ правосѣдие, които тѣ освободиха.

А. Бояджиев (раб): . . . фактътъ, че то може да мотивира своето решение за касирането на една жена, избрана за училищна настоятелка, възъ основа на показания, донесени отъ единъ полицай за мъжъ, показва какъвъ е неговиятъ характеръ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Бояджиев! Недейте кори правосѣдието, което Ви оправда.

А. Бояджиев (раб): Азъ само констатирамъ факти и искамъ да кажа, че даже това правосѣдие, отъ което искате сега да ни сѣди, намира, че проповѣдването на пролетарския изходъ отъ кризата не подпада подъ ударитѣ на чл. 6 отъ закона за защита на държавата, защото чл. 6 не преследва целта промѣната на държавния строй.

И. Василевъ (д): (Казва нѣщо)

А. Бояджиев (раб): Не се обиждайте, ако ви обвиня въ незнание, въ невежество.

Отъ мнозинството: О-о-о!

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Бояджиев! Дръжте смѣтка за думитѣ си. Предупреждавамъ Ви втори пѣтъ, че нѣма да Ви позволя да употребявате такива думи, съ които обиждате народни представители.

А. Бояджиев (раб): Чл. 6 казва, че който проповѣдва промѣна на държавния и общественъ строй съ терористически, насилнически и др. такива срѣдства, се наказва.

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Вие не сте ли такива? Кажете, че не сте такива. Нѣма да кажете.

Министъръ И. Качаковъ: Какъ ще кажатъ?

А. Бояджиев (раб): Следователно, нужно е да проповѣдвашъ не само промѣна на държавния строй, а и насилнически срѣдства за тая промѣна, за да подпаднешъ подъ ударитѣ на чл. 6. Значи и споредъ тоя свирелъ законъ всѣки може да иска и проповѣдва промѣна на държавния и общественъ строй. Въпросътъ е само за срѣдствата. А когато кажешъ „пролетарски изходъ“, къде си посочилъ срѣдствата? А вашиятъ наказателенъ законъ казва, че когато има съмнение, то се тълкува въ полза на обвиняемия.

Д. Ачковъ (нез): А руското правосѣдие какво е?

А. Бояджиев (раб): Прокурорътъ въ обвинителния актъ винаги казва: „съгласно приложенитѣ къмъ обвинителния актъ документи, доставени отъ Дирекцията на полицията — даже не оригинални документи, а преписи — подъ пролетарски изходъ отъ кризата се разбиратъ едни какви си страшни работи и, следователно, обвиняемиятъ трѣбва да бѣде сѣденъ по чл. 6. Днесъ азъ четохъ мотивитѣ на моята присѣда. Идете ги прочетете и ще видите, че наистина тоя пролетарски изходъ не може да бѣде подведенъ подъ чл. 6.

Отъ друга страна, тукъ имаме едно още по-интересно дѣло. Въ единъ брой на „Работническо дѣло“ се изнася фактътъ, че работническиятъ народенъ представител — наистина доблестенъ работнически представител — Христо Трайковъ е заплашенъ съ убийство, че му е честена присѣда, отъ — да ги кажемъ въ кавички — „неотговорни фактори“, защото за насъ нѣма неотговорни фактори, всички сѣ отговорни.

И понеже редакторътъ апелира къмъ работниците и селянитѣ да се вдигнатъ на борба за защита на Христо Трайковъ, това се тълкува като престѣпление по чл. 7. Вие ще сѣдите тѣзи, които искаха да осуетятъ убийството на Христо Трайковъ! Това било класова вражда и умраза. — А тѣзи, които го убиха, не насаждатъ класова вражда и умраза! Ето какви сѣ вашитѣ закони.

Нѣкой отъ мнозинството: Какъ ги каните да се вдигнатъ? Защо не кажете?

А. Бояджиев (раб): По това сѣщо така трѣбва да заявя веднага, че има десетки оправдателни присѣди.

Д. Дрънски (д): Вие пледирате много добре, като предъ съдъ!

А. Бояджиевъ (раб): На прокурора може да му скимне да разбере това, което въ неговата фантазия, въ неговата глава се чертае. Но де ви сж доказателствата, че това и това се разбира — каквото вие желаете? Какъ така вие самитъ или прокурорътъ ще постави съдържанието? Не може да бжде съденъ единъ човѣкъ въз основа на тълкувания, въз основа на предположения. Не може това да става.

Д. Дрънски (д): Това е работа на съда.

А. Бояджиевъ (раб): Трѣбва да бжде ясно определено. Но какво? За васъ е ясно. Вие знаете, че тѣзи, за които дадохте разрешение да бждатъ арестувани, сж оправдани. Една частъ отъ тѣхъ сж тукъ. Вие знаете този фактъ, който преди малко казахъ, че отъ 90 присъди повече отъ 80 сж оправдателни. Вие знаете, че е мжно да се издаде присъда, освенъ ако бжде заповѣдана.

Д. Ачковъ (нез): Значи, нѣма фашистско правосъдие, а има истинско правосъдие.

А. Бояджиевъ (раб): Но вашата задача е да изгоните тѣзи хора отъ Народното събрание, вашата задача е да обезглавите работническото движение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Запитвамъ Ви едно — кой е заповѣдалъ на съдилищата, за да обвинявате народното представителство, че имало за задача да държи нѣкого въ затвора?

А. Бояджиевъ (раб): Правителството.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Не се обръщайте къмъ народното представителство.

Д. Дрънски (д): Долу фашистскиятъ съдъ, който го оправда!

А. Бояджиевъ (раб): Искане се отъ прокурора съденето имъ, а вие ще вдигнете ржка, вие ще гласувате, вие на тѣзи хора ще имъ снемете депутатския имунитетъ и ще продължавате да ги държите въ затвора.

Питамъ ви сега азъ: следъ като вие дадохте разрешение и ние бѣхме оправдани, следъ като имате този фактъ, че сж издадени толкова оправдателни присъди, какво ще правите? Пакъ ли ще вдигате ржка? Вдигнете я, но толкова по-ясно ще стане за тѣзи, които сж ви пратили тукъ, че вие действувате безогледно срещу работническото движение, че вие искате наистина да го обезглавите. Вие искате да спънете борбитъ на работническитъ и селски маси, защото тѣзи организации, които представлява нашата група, сж наистина ръководителитъ на борбата на трудящитъ се.

Но нека да ви кажа защо вие давате това разрешение и защо се упражнява този тероръ въобще върху нашето движение. Казахъ го вчера, казвамъ го и сега: то е затуй, защото вие нѣмате вече масова база, социална база подъ краката си. Фашистската диктатура получи единъ страшенъ ударъ. Тя бѣше пробита на 21 юний.

А. Капитановъ (з): Но не отъ васъ.

А. Бояджиевъ (раб): Отъ насъ, отъ работническата класа и трудящитъ се селяни, подъ ръководството на пролетарската партия, вие получихте тоя пробивъ. Вие правите сега опитъ да разширите тая база съ демагогия, съ лъжа, съ фирма и пр. Но този опитъ и до този моментъ е неуспѣшенъ. Вие нѣмате никакъвъ успѣхъ въ това отношение.

С. Таковъ (з): Радвайте се тогава!

А. Бояджиевъ (раб): Нѣщо повече. И тѣзи, които вървѣха подиръ васъ, сега вече ви напускатъ и намиратъ истинския си пътъ. Заради това е този тероръ. Властъ, която има масова база подъ краката си, не се нуждае отъ тероръ.

А. Капитановъ (з): Значи, въ Русия никаква база нѣма.

К. Кирковъ (д): Четете ли въ Русия какво става?

А. Бояджиевъ (раб): Какво има въ Русия, ще ни пустнете да видимъ или ще питаме тази делегация, която се е

върнала, и тя ще ни каже какво има въ Русия. Въ Русия не само че нѣма тероръ, но има властъ на широкитъ трудящи се маси и, следователно, тия маси не могатъ да упражняватъ тероръ върху самитъ себе си.

К. Кирковъ (д): Хайде вървете тамъ! Помощи ще ви съберемъ!

А. Бояджиевъ (раб): Какво ще дадете помощи, когато Г. Гиргиновъ паспорти не дава?

А. Капитановъ (з): Паспортътъ е буржоазенъ! Тескере кажете!

К. Кирковъ (д): Г. Гиргиновъ е много добъръ.

А. Бояджиевъ (раб): Съ шекеръ да го ядешъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: За Русия ще ви дадемъ паспорти, но при условие, че нѣма да се връщате. Съгласни ли сте да ви наговоримъ на единъ параходъ и да ви експортираме въ Русия — въ блаженото царство?

А. Бояджиевъ (раб): Ние ще стоимъ тукъ и ще организираме борбата на трудящитъ се.

Отъ мнозинството: А-а-а!

К. Кирковъ (д): Тогава ще вървите при прокурора.

А. Бояджиевъ (раб): Въ Русия е на готово, а ние на готово не искаме да отидемъ. Ние тукъ ще стоимъ и ще си го завоюваме.

А. Капитановъ (з): Вие сте емигранти тукъ.

А. Бояджиевъ (раб): . . . въпрѣки вашия тероръ, въпрѣки вашето съдене на депутати, въпрѣки бомбитъ, които хвърлихте въ Шуменъ, въпрѣки арестуванетоъ въ Горна Джумая отъ неотговорни македонски фактори тамъ — въпрѣки всичко, казвамъ, ние ще си стоимъ тукъ, ще се боримъ и въ края на краищата ще ви смъкнемъ отъ властъ.

Отъ мнозинството: А-а-а!

А. Бояджиевъ (раб): Ние сме партия на пролетариата и нашето мѣсто е тукъ въ страната, където работимъ, където е българскиятъ пролетариатъ. Ние на готово не щемъ да отидемъ; тукъ ще стоимъ

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вашитъ избраници въ Софийската община ви напускатъ. Такива сж вашитъ водачи. Двама души ви напуснаха.

А. Бояджиевъ (раб): Да ви сж хайрлии. Може да има още крастави овце, ще ги намѣримъ и ще ви ги пратимъ, само че не ние сме изигранитъ, а вие сте изигранитъ, защото купувате крастави овце срещу голѣми суми.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие сте ги избрали — за васъ сж били светци.

А. Бояджиевъ (раб): Щомъ откривате тоя въпросъ, ще ви кажа, че ние не сме ги избрали, а вие ги избрахте. Това сж хора, поставени на последното мѣсто въ нашитъ листи. Но вие касирахте всички други наистина достойни представители, унищожихте 31 избраници и си избрахте 4 крастави овце, които случайно сж се промъкнали въ листата.

С. Таковъ (з): Хайде де, случайно!

А. Бояджиевъ (раб): Цѣлата работническа класа знае тая работа и казва: да ви сж хайрлии.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Хората ви напускатъ вече, понеже имъ омръзна демагогията и лъжата. У васъ само това има: демагогия и лъжа.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. Гиргиновъ издаде окръжно противъ демагогията — ще я удови сега и най-напредъ себе си обвинява!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Какво искате да кажете?

А. Ляпчевъ (д. сг): За окръжното.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Има демагогия.

А. Ляпчевъ (д. сг): Мълчете! По-голяма демагогия отъ вашата има ли?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Каква по-голяма?

А. Ляпчевъ (д. сг): Всичко туй, което има сега, е резултат на вашата демагогия.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ние не желаемъ да вземаме теркъ отъ Сговора. За каква демагогия приказвате? Че най-голями демагози сте вие. Вие сте еднакви демагози като тѣхъ. (Сочи работниците!)

А. Ляпчевъ (д. сг): 13.000 л. въ държавната каса си намърлил! Не те е срамъ да приказваш!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие, лъжепатриотитѣ, които ходите да тровите душата на народа, не си знаете вашитѣ дѣла, вашата мизерия.

А. Ляпчевъ (д. сг): Да, да, окръжно противъ демагогията отъ министъръ Гиргиновъ!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ние никога не сме правили демагогия, но вие, лъжепатриотитѣ, я правите.

А. Капитановъ (з): Позволете на настойника имъ да се застъпи за тѣхъ. Той ги докара. (Къмъ А. Ляпчевъ) Вие сте имъ настойникътъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Да, да. Вие, ако можете, спрете ги.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Ляпчевъ, голѣмиятъ държавникъ, се възмушава, че е далено окръжно да не се прави агитация за спиране на държавната машина.

А. Ляпчевъ (д. сг): Колко пари намѣри въ държавната каса? 13.000 л. ли? Не те е срамъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тая нещастна страна е имала нещастieto 5 години да ѝ бѣже министъръ-председателъ! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Петъ години вие, г. Ляпчевъ, я тормозихте! Съ Вашия акълъ, съ Вашата практика, позорна и мизерна, докарахте днешното положение!

А. Ляпчевъ (д. сг): Креци!

А. Капитановъ (з): Нѣма вече Булгаристанъ, има България!

А. Ляпчевъ (д. сг): (Казва нищо)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Мълчете! Дошли сме вашитѣ боклуци да чистимъ! Тѣзи хора (Сочи мнозинството) сѣ герои, понеже вашитѣ боклуци ринатъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Не ви е срамъ! (Възражения отъ сговориститѣ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Продължително звъни)

А. Бояджиевъ (раб): Г. министърътъ на вътрешнитѣ работи ни показа на практика какъ трѣбва да се пазятъ правилникътъ за вътрешния редъ на Народното събрание! Ше се постареемъ да следваме примѣра му!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ако следвахте мене, нѣмаше да имате тая физиономия.

А. Бояджиевъ (раб): Вие тукъ съ Вашиятѣ пререкания ми отнехте сума време.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Предизвикаха ме!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Бояджиевъ! Говорете по въпроса.

А. Бояджиевъ (раб): Какъ да говоря?—Но на въпроса. Съ тѣзи разрешения за сѣдене на депутати, за снемане на депутатския имунитетъ, съ вчерашния законъ за обществената и частна сигурностъ, съ цѣлото ви законодателство какъ правите вие? Вие не правите нищо друго, освенъ смѣквате наистина вашата, така наречена, демократическа и народовластническа маска. Това правите! Не

сме ние, които смѣтаме, че буржоазната демокрация е нѣкакво благо за работническата класа.

Нѣкой отъ мнозинството: Въ Русия ли?

А. Бояджиевъ (раб): Не сме на едно мнение съ социалдемократията по този въпросъ. Ние знаемъ, че буржоазната демокрация е една форма на държавно управление, която осигурява господството на буржоазията при мирновременното развитие на капитализма. Но въ настоящия моментъ вие демагогствувате съ тая демокрация. Вие искате да скриете тоя фактъ, че сега не можете да управлявате съ сѣшитѣ методи, не можете да постигнете сѣщата целъ, която тогава постигнахте съ „демократията“. И заради това вие си служите съ открития тероръ, съ методитѣ на фашизма, на насилието. Отъ това не ние губимъ, не работническата класа губи, не пролетарската партия губи. Напротивъ, ние печелимъ това че всички, които сѣ вървали на вашитѣ приказки за нѣкаква демокрация, за нѣкакво народовластие, сега разбиратъ, че това сѣ вехтории които нѣматъ никакво значение, разбиратъ, че единствениятъ начинъ, единствениятъ методъ за подобряване на тѣхното положение, единствениятъ методъ за освобождаването имъ отъ игото на капитализма . . .

Отъ мнозинството: Въоръжената борба!

А. Бояджиевъ (раб): . . . това сѣ именно тѣхнитѣ масови борби, . . .

Х. Родзъ (нац. л): Генералъ Русевъ ще ви дойде до-хаки!

А. Бояджиевъ (раб): . . . въобще тѣхното масово действие, действието вънъ отъ тия ваши парламенти, вънъ отъ вашитѣ общински съвети и други учреждения. Ето какво постигате вие съ това. И, наистина, нашата задача е да ви помогнемъ, когато вие си смѣквате маската, да ви дръпнемъ ржката, по-скоро да патне тая маска, за та се види, че вие наистина сте стопроцентови фашисти. Вие тѣпчете собственитѣ си закони, когато се явяватъ недовѣрчиви да ви гарантиратъ господството.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Бояджиевъ! За последенъ пѣтъ ви предупреждавамъ. Внимавайте какво говорите! Обръщамъ Ви вниманието, че втори пѣтъ ще Ви отнема думата!

М. Станевъ (раб): Той говори въ свръзка съ снемане имунитета на депутата.

А. Бояджиевъ (раб): Касае се за единъ принципъ, на който вие се покланяте, . . .

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Къмъ М. Станевъ) Да говори, както се говори въ парламенти, а не да инсинуира.

А. Бояджиевъ (раб): . . . единъ принципъ, който и г. министърътъ на вътрешнитѣ работи навремето зашишаваше и тълкуваше малко по-дългояче като смѣташе, че не може така лесно да бѣде снетъ имунитетътъ на единъ народенъ представителъ. Това, г. Гиргиновъ, Ви напомни нашиятъ другаръ при първото разрешение, напомнямъ го и азъ сега. Ние именно това правимъ сега — да ви кажемъ колко вие влизате въ противопечие съ себе си. Когато се касае за запазване на вашето господство и за смазване на работническото движение, какъ вие сте безогледни! Вие не давате две пари и за вашата конституция.

На 28 октомврий м. г., когато се откри Народното събрание, вмѣсто да бѣдемъ освободени 5 дни преди деня на откриване Народното събрание и да бѣдемъ при откриването му, кѣде бѣхъ азъ, кѣде бѣше Александъръ Наумовъ, кѣде бѣше Константинъ Русиновъ, кѣде бѣха другитѣ? — Всички ние бѣхме въ затворитѣ. Вижтате ли до кѣде отидохте? Вие, които издигате Парламента до култъ, вие отидохте до тамъ че позволихте на Дирекцията на полицията, разбира се, по решение на вашето правителство, да излѣзе по-горе отъ Парламента; преди вие, Парламентътъ, да реши въпроса, реши го полицията, и тя ни вкара въ затворитѣ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нищо подобно! Всичко това е лъжа! И тукъ инсинуирате. Сѣдѣтъ постанови вашето задържане; вие бѣхте задържани и откриването на Камарата ви завари. Сѣдебната властъ поиска да бѣде продължено задържането ви. Това е сѣдебно решение. Тукъ нищо общо нѣма полицията.

А. Бояджиев (раб): Съгласно вашата конституция, народен представител не може да бъде обискван, задържан и съден без разрешение на Народното събрание. Това тълкуване е дадено от д-ръ Александър Гиргиновъ, сегашният министър на вътрешните работи. Но, зависи от времето! Самъ г. Гиргиновъ е казал това: единъ път ще мисля едно, други път ще мисля друго — точно нашата теза: едно време вие можете съ методитъ на демокрацията да управлявате, но сега не можете и затова прибѣгвате до методитъ на фашизма, до методитъ на насилието. И азъ се връщамъ на она я народъ, която отведе казахъ: това става затуй, защото народътъ нѣма вѣра въ васъ, нѣмате социална база, нѣмате масова база.

А. Циганчевъ (з): Въ Русия иматъ ли?

А. Бояджиев (раб): За тѣзи обвинения, за които сега се иска разрешение да бъдатъ съдени тѣзи народни представители, за сѣщитѣ обвинения има съдени толкова десетки и стотици хора, които сѣ оправдани.

Нѣкой отъ мнозинството: Отъ фашистския съдъ!

А. Бояджиев (раб): Вие не бива, не може и не трѣбва, г. г. народни представители, да дадете разрешение за съдене на тѣзи народни представители. Ако, обаче, вие дадете разрешение, то ще означава, че наистина вие сте прѣгнали безогледно презъ просото и за нищо не давате ъве пари Добре тогава — толкова по-зле за васъ, защото маситъ ще разбератъ окончателно, че между васъ и между Сговора, въобще между различнитѣ партии на буржоазията нѣма никаква разлика, че всички вие сте защитници на капитала, че всички вие сте противъ работническата класа и трудовото селячество, противъ работническитѣ организации.

Следъ като бѣше доказано тукъ, че имаме обвинение ad hoc, скроено обвинение, защото има толкова много оправдателни присѣди за сѣщитѣ обвинения, ако гласувате, вие ще си изпадете още една легитимация за насилие, още една легитимация за фашизъмъ, за тероризъмъ. Толкозъ по-зле за васъ! Въпрѣки всичко, вие ще се борите противъ тоя тероръ, вие ще зовемъ маситъ на борба противъ терора, на борба противъ изключителнитѣ закони, които създавате, какъвто е и вчерашниятъ законъ, който се гласува тукъ. И въ края на краищата бѣдете сигурни, че победители въ тая борба ще излѣзатъ работническата класа и трудящитѣ се селяни. (Ръжкоплѣскания отъ работничитѣ)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Анастасъ Капитановъ.

А. Капитановъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Излизамъ на тая трибуна, за да защита особено си мнение, при което подписахъ протокола на парламентарната комисия по Министерството на правосъдието, за даване подъ съдъ работническитѣ депутати. Бързамъ да съобщя, г. г. народни представители, че направихъ това не по мотиви, които тукъ се изнесоха отъ работническия представител; съвсемъ не за това азъ смѣтамъ, че комисията не може да влиза въ разглеждане по същество на въпроситѣ, дали следователтъ е събралъ достатъчно данни, че има извършено престѣпление, дали това, което е писано въ обвинителнитѣ актове, е вѣрно или не, а на съвсемъ друго основание. Азъ желая да защита своето мнение, това, което е било разбиране въ миналото и на нашата парламентарна група и на другитѣ парламентарни групи, когато е бивалъ повдиганъ въпросъ за даване подъ съдъ на нѣкой депутатъ. Относно това, какво трѣбва да се разбира подъ думитѣ на чл. 96 отъ конституцията, „най-тежки наказания“, въ миналото е била усвоена една практика, която и досега Народното събрание поддържа, какво споредъ текста на чл. 96 отъ конституцията подъ „най-тежки наказания“ трѣбва да се разбиратъ ония наказания, които точно тукъ сѣ визирани сега и по които на нѣколко пѣти Парламентътъ дава разрешение за задържането и съденето на народни представители, за отнемане имунитета имъ като народни представители.

Азъ смѣтамъ, че при тая система на наказания, която съществува у насъ, не може да се поддържа, че най-тежкото наказание е онова, което предвижда чл. 6 отъ закона за защита на държавата, по който вече на два пѣти вие давате разрешение за задържането и съденето на народни представители, за снемането, следователно, на иму-

нитета на народния представител. Споредъ чл. 6, наказанието е строгъ тъмниченъ затворъ не по-малко отъ 5 години и глоба отъ 50 до 500.000 л. Дойде се даже до тамъ, да се счита, споредъ както работническия представител тукъ изнесе, че ние трѣбва да влизаме въ разбиране по същество на дѣлата, да видимъ дали тая статия „Пролетарски изходъ“ подпада подъ ударитѣ на чл. 7 или не подпада. Съ тѣзи искания за даване разрешение за задържането и съденето на нѣкои народни представители отъ Работническата партия, ние даваме възможностъ на тия последнитѣ да направятъ отъ трибуната на Народното събрание своя трибуна, отъ която да изнасятъ своята програма, своята платформа, да клеймятъ управлението и да изнасятъ своето разбиране, своя миросгледъ.

И. Драгойски (д): И да прескачатъ обрѣча.

А. Капитановъ (з): Съ тѣзи искания ние имъ даваме възможностъ да излизатъ тукъ на трибуната и да кажатъ, да заявяватъ, че буржоазната държава, както тѣ я наричатъ, е слаба по другъ начинъ да ги постави на тѣхното мѣсто и заради туй за такива обвинения, които тѣ наричатъ скроени, ние трѣбва да снемемъ тѣхния депутатски имунитетъ и да ги пращаме въ затворитѣ.

По тѣзи съображения въ комисията азъ останахъ на особено мнение. Когато тя взема своето решение, азъ помолихъ комисията да се съгласи да смѣтаме за въ бѣдеще за най-тежки наказания — отъ тѣзи наказания, които има установени у насъ — смъртното наказание и доживотния строгъ тъмниченъ затворъ. Въ конституцията не е ясно казано какво трѣбва да се разбира подъ думитѣ „най-тежки наказания“. Но знаейки, български езикъ, знаейки, че когато е писано въ конституцията „най-тежки наказания“, ония, които сѣ писали това, сѣ се основавали на българската граматика, ние ще трѣбва да се съгласимъ, че ако сѣ искали да се разбиратъ подъ думитѣ „най-тежки наказания“ не само смъртното наказание и доживотниятъ строгъ тъмниченъ затворъ, а и други, тѣ щѣха да кажатъ не „най-тежки наказания“, а „по-тежки наказания“. Чл. 6 отъ закона за защита на държавата предвижда наказание строгъ тъмниченъ затворъ не по-малко отъ 5 години — отъ 5—15 години. И азъ ви питамъ: това наказание отъ 5 до 15 години строгъ тъмниченъ затворъ е ли най-тежкото наказание, което изисква чл. 96 отъ конституцията, за да може да се снесе имунитетътъ на единъ народенъ представител? Азъ смѣтамъ, че 15 години строгъ тъмниченъ затворъ не е най-тежкото наказание, защото надъ него има още други две наказания: доживотниятъ строгъ тъмниченъ затворъ и смъртното наказание.

Х. Родевъ (нац. л): 15 години строгъ тъмниченъ затворъ леко наказание ли ти се вижда?

А. Капитановъ (з): То не е най-тежкото, то е по-леко отъ доживотенъ строгъ тъмниченъ затворъ и отъ смъртното наказание.

Х. Родевъ (нац. л): За престѣпления по чл. 247, алинея първа — за предумишлено убийство — наказанието е отъ 5 до 15 години строгъ тъмниченъ затворъ. Вие смѣтате, че това не е тежко наказание?

А. Капитановъ (з): Моля! Вие заявихте Вашето мнение, позволете сега и на мене да кажа своето мнение и да го защита.

Х. Родевъ (нац. л): Отъ 5 до 15 години — това е най-тежко наказание.

А. Капитановъ (з): Това не е най-тежко наказание, това е по-тежко наказание — позволете да се изрече по български езикъ. То може да бѣде по-тежко отъ онова до 5 или 3 години, но въ никой случай не може да говорите, че наказанието 6 години строгъ тъмниченъ затворъ е най-тежко наказание. Защото по чл. 6 въ никой случай не е налагано наказание по-големо отъ 7—8 години. По-големо наказание отъ това по чл. 6 отъ закона за защита на държавата не е налагно.

Това е мое мнение. Нѣма решение на нашата парламентарна група. Азъ подписахъ при особено мнение протокола на парламентарната комисия по Министерството на правосъдието и счетовъ за дългъ да кажа на Парламента своето становище. За въ бѣдеще азъ бихъ желалъ да не се водимъ по практиката, усвоена отъ Сговора — да

се считат за най-тежки наказания строгият тъмничен затвор не по-малко от 5 години и така да се тълкува чл. 96 от конституцията, въ който е казано „най-тежки наказания“ — а да промъним тази практика и да се снима имунитетът на народния представител само тогава, когато той е обвинен за престъпление, по което се предвижда наказание доживотен строг тъмничен затвор или смърт. Това съ, според мене, най-тежките наказания по нашата наказателна система.

Когато ние даваме разрешение за задържането и съденето на нѣкой народен представител отъ Работническата партия, по този начин ние ги правим само герои, даваме им възможност да излизат тук да се гаврят, да клеветят, както тѣ се изразяват, буржоазното правосъдие, да казват, че то не сѣдило правилно, когато досега не се е намѣрил съдъ въ България по едно обвинение, както тѣ се изразяват, скроено, да е издалъ осѣдителна присѣда.

Съвсемъ не е нашата цел да се задържат работническите представители. (Къмъ работниците) Ако ние искаме действително да се освободимъ отъ васъ, да ви махнемъ отъ Парламента, ние можемъ това да направимъ винаги, когато пожелаемъ, и да нѣма нужда за всѣки отѣленъ случай да торозимъ Парламента. Но вие тукъ не можете да ни прѣчите. Нѣщо повече дори: когато искате да ни прѣчите, вие ни подпомагате.

А. Бояджиевъ (раб): Нали сте народовластници — защо ще ни махате?

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

А. Бояджиевъ (раб): (Продължава да говори нѣщо)

А. Капитановъ (з): Вашата база, за която говорите Вие, каква е? Въ Русия по коя конституция се волят? Азъ тукъ не говоря за ваша защита, а за защита на Парламента, на установения порядъкъ, не за да идвате и да правите трибуната на Народното събрание своя трибуна за агитация. Азъ говоря затова, защото на конституцията можемъ да се позоваваме ние, не и вие, тѣй като тази конституция е наша а не ваша, защото вие никога не сте се почувствували българи. Вие сте емигранти въ България.

А. Бояджиевъ (раб): Какво ще правите съ тия 200.000 души, които съ ни пратили тукъ?

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Силно звъни)

А. Бояджиевъ (раб): Народътъ ни е пратилъ тукъ. Нали вие сте за народовластие! Това че е ли народовластие?

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Продължително звъни)

А. Капитановъ (з): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ че съ системата, която усвояваме, за даване разрешение за задържане и съдене на депутати, само хвърляме върху Парламента една сѣнка, защото впоследствие, ако тѣзи народни представители, които бждатъ съдени, бждатъ оправдани, съ това се доказва само едно — че действително често пъти обвиненията, които се правятъ, не сѣ много обмислени, както се изразяватъ тѣ. (Сочи работниците) Азъ смѣтамъ, че за въ бждеше тази практика трѣбва да бжде изоставена, и изказвамъ желание да бжде измѣнена, както е и истинскиятъ текстъ на конституцията, като се смѣтатъ за най-тежки наказания само наказанията: доживотен строгъ тъмничен затворъ и смъртъ.

А. Кантарджиевъ (д): Само това ли е най-тежкото наказание — да вземешъ главата на човѣка или да го държишъ въ затвора до животъ?

А. Капитановъ (з): Да, това съ най-тежките наказания.

А. Кантарджиевъ (д): Хубава криминална наука!

А. Буковъ (з): Могатъ да бждатъ и три и повече най-тежките наказания, щомъ е казано въ множествено число. Ако бѣше казано „най-тежко наказание“ разбира се, че ще бжде едно, но е казано „най-тежки наказания“ — значи, могатъ да бждатъ и две, и три, и четири.

А. Капитановъ (з): Вие сте властни да решите както искате. Но азъ искамъ да кажа защо съмъ подписалъ при особено мнение протокола на правосъдната комисия.

А. Буковъ (з): Азъ говоря само за граматиката.

А. Капитановъ (з): Азъ не искамъ да правимъ реклама на Работническата партия съ такива предложения и да имъ даваме възможност да си устройватъ екскурзии тукъ въ Парламента, да ходятъ и да се връщатъ отъ Русия и да изнасятъ своитѣ разбирания. Моето становище е, че за въ бждеше тази практика трѣбва да бжде избѣгната, като се усвои онова, което е признато и което се счита за най-тежко наказание, а именно: строгиятъ тъмниченъ затворъ и смъртъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Антонъ Кантарджиевъ.

А. Кантарджиевъ (д): Г. г. народни представители! Не веднѣжъ Народното събрание е имало случай да се занимава съ въпроси като този, който стоятъ г-да комунистичитѣ, нито отъ тия мѣста, на които стоимъ ние. Че тая неприкосновеностъ трѣбва да се пази, така както повелява конституцията — за това споръ нѣма. Ние сме, които повече държимъ, ще държимъ и трѣбва да държимъ за нея, защото въ нашата страна, въ тая демократическа България, не само че се приказва за свободи, ами и фактически съществуватъ тия свободи; затова защото, когато ние приказваме за свободи, за гарантиране на права, осветени отъ конституцията или отъ законитѣ, ние съ по-голямъ резонъ и съ по-големо основание приказваме за тѣхъ, защото ние фактически даваме тия свободи. И, напротивъ, когато отъ оная страна (Сочи работниците) се приказва за свободи, това звучи нѣкакъ-си мѣшно и неестествено, защото школата, отъ която тѣ изхождатъ, държавата, отъ името на която тѣ пледиратъ и третиратъ тукъ въпроситѣ, не дарува никому свободи, освенъ на тия, които мислятъ по терка на Асенъ Бояджиевъ. И затова, когато отъ тамъ (Сочи работниците) се приказва за неприкосновеностъ на народния представител, когато отъ тамъ се приказва за свобода на словото, на печата или на мисълта, за свобода на събранията, това звучи смѣшно и неестествено, защото въ тѣхната държава, както справедливо забеляза г. Капитановъ, за свобода не само не може да се говори, но не може и да се мисли.

Че трѣбва да пазимъ свето имунитета, неприкосновеността на народния представител — за това нѣма споръ нито отъ ония мѣста, на които стоятъ г-да комунистичитѣ, нито отъ тия мѣста, на които стоимъ ние. Че тая неприкосновеностъ трѣбва да се пази, така както повелява конституцията — за това споръ нѣма. Ние сме, които повече държимъ, ще държимъ и трѣбва да държимъ за нея, защото въ нашата страна, въ тая демократическа България, не само че се приказва за свободи, ами и фактически съществуватъ тия свободи; затова защото, когато ние приказваме за свободи, за гарантиране на права, осветени отъ конституцията или отъ законитѣ, ние съ по-голямъ резонъ и съ по-големо основание приказваме за тѣхъ, защото ние фактически даваме тия свободи. И, напротивъ, когато отъ оная страна (Сочи работниците) се приказва за свободи, това звучи нѣкакъ-си мѣшно и неестествено, защото школата, отъ която тѣ изхождатъ, държавата, отъ името на която тѣ пледиратъ и третиратъ тукъ въпроситѣ, не дарува никому свободи, освенъ на тия, които мислятъ по терка на Асенъ Бояджиевъ. И затова, когато отъ тамъ (Сочи работниците) се приказва за неприкосновеностъ на народния представител, когато отъ тамъ се приказва за свобода на словото, на печата или на мисълта, за свобода на събранията, това звучи смѣшно и неестествено, защото въ тѣхната държава, както справедливо забеляза г. Капитановъ, за свобода не само не може да се говори, но не може и да се мисли.

А. Бояджиевъ (раб): Всички трудящи се въ Русия иматъ пълна свобода.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тѣ разгониха съ камшици и съ пушки цѣло учредително събрание! За какъвъ парламентаризъмъ приказватъ!

А. Кантарджиевъ (д): Азъ не желая да се връщамъ въ близкитѣ до революцията дни и не желая да споря за всичко онова, доето е безспорна данна, и за всичко онова, което е безспорна статистика — за убититѣ селяни, работници, генерали, офицери, артисти, владичи и т. н. и т. н. Но азъ искамъ едно да констатирамъ заедно съ това — че това, което ние наричаме, въ съвременната смисълъ на думата, демокрация и парламентаризъмъ, у тѣхъ не съществува; че тамъ нѣма не само мисълъ, но тамъ нѣма размисълъ за тая свобода, за този парламентаризъмъ и за това обсъждане на въпроситѣ, на което тия господа се радватъ днесъ у насъ.

Но, г. г. народни представители, нека всичкитѣ тия работи да ги оставимъ настрана и нека се справимъ съ същността на нѣщата, които въ този моментъ ни занимаватъ.

Какво ни говори чл. 96 отъ конституцията, който брани имунитета на народния представител? Той говори, че народниятъ представителъ 5 дни до откриване на Народ-

ното събрание и през всичкото време, докато траят заседанията на Народното събрание, не може да бъде съден, освен с разрешение на Парламента и то само за престъпни деяния, които се наказват с най-тежките наказания.

Много права беше забележката на г. Асенъ Буковъ, че е казано не с „най-тежкото наказание“, а с „най-тежките наказания“. Най-тежкото наказание е онова, което лишава човъка от неговото върховно благо — от неговия живот; това е най-тежкото наказание. По това споръ няма. Да има единъ съдъ оторизиранъ отъ закона и държавата да ти отнеме живота — отъ него по-тежко наказание няма. Очевидно, великиятъ законодателъ, който е направилъ тая конституция, не говори за „най-тежкото наказание“, а говори за „най-тежките наказания“. А кои сж тия „най-тежки наказания“ — ще повикаме на помощъ наказателния законъ.

А. Бояджиевъ (раб): Азъ бяхъ само 4 месеца въ затвора и ми беше тежко. Шомъ е затворъ, тежко е.

А. Кантарджиевъ (д): Ти да седишъ още 44 месеца, пакъ акълътъ ти няма да дойде въ главата!

А. Бояджиевъ (раб): Тогава турете, че отъ 5 месеца нататъкъ е най-тежкото наказание и да се свърши цялата работа. Защо ще приказваме?

А. Кантарджиевъ (д): Азъ бихъ желалъ да не споря съ тебъ, който не разбирашъ отъ тия работи, а съ вашия Костевъ, който даже и отъ гледище на комунистическата идеология не може да отрече онова, което се нарича углавна наука и оная скала на наказанията, които сж наредени не само въ нашия наказателенъ законъ, но и въ наказателните закони на цялия святъ.

А. Бояджиевъ (раб): Ти български разбирашъ.

А. Кантарджиевъ (д): Азъ не само говоря на български, но и мисля на български, а пъкъ ти говоришъ на български, а мислишъ на руски. Тамъ е разликата между насъ.

А. Бояджиевъ (раб): То е все славянски езикъ — ще го разберете.

А. Кантарджиевъ (д): Да, сега приказвате за славянство, но когато царъ Николай царуваше въ Русия, тогава рускиятъ езикъ не беше славянски. Оставете тия работи! Въпросътъ е чисто теоритиченъ и нека се разправяме по тия въпроси като хора, които тръбва да боравятъ и съ теорията що-годе.

Ще повикаме казвамъ, на помощъ наказателния законъ, когато дойде да видимъ кои сж „най-тежките“ наказания.

Какви видове наказания познава наказателниятъ законъ или какви санкции налага наказателниятъ законъ за извършени деяния, за престъпването на известни норми, които сж установени, за да се гарантира правилното отправление на живота въ една държава? Какви сж наказанията, които се налагатъ? — Глоби, запитания, простъ затворъ и строгъ затворъ. Това сж наказанията. Простиятъ тъмниченъ затворъ трае отъ 1 день до 3 години, а строгиятъ тъмниченъ затворъ трае отъ 1 година до животъ. Това сж тѣ наказанията. Кое ще бъде най-тежкото наказание, кои попадатъ въ „най-тежките“ наказания“ по разума на чл. 96 отъ конституцията? Очевидно, ония, които, освенъ затвора, могатъ да лишатъ отъ права за едно определено време даденъ индивидъ. Който е престъпилъ дадена норма, нему може да му бъде наложено и едно допълнително наказание, което може, макаръ и пустило го отъ сградата на затвора, да го направи неравноправенъ членъ на обществото, да му отнеме известни права, да го извади вънъ отъ строя на ония добри, благонравни граждани, които могатъ да упражняватъ всичките си права. Освенъ строгиятъ тъмниченъ затворъ, тежко наказание е и онова, което може да бъде свързано и съ едно субсидиарно наказание, каквото е лишението отъ права. Нима вие можете да ми кажете на менъ, че ако азъ ви осжда на 5 години затворъ и лиша за 5 години отъ правото да бъдете избирателъ, да бъдете избираемъ, да бъдете настойникъ, да носите отличия, да получавате пенсия, че това не е тежко наказание? Вие мърите тежината на наказанието по размѣра на годинитѣ ли само или по неговата вътрешна сжщност, субстан-

ция? По кое го мърите? Че за мене по-тежко и по-позорно е онова наказание, което азъ мога да ви налага съ 5 години затворъ, като ви лиша и за 5 години отъ правото да бъдете, напр., настойникъ, избираемъ, избирателъ и т. н., а напротивъ, по-леко наказание може да бъде онова, което ви осжда на 7 години затворъ и съ което ви налагатъ само 2 години лишаване отъ права. Кое наказание е по-тежко? Очевидно онова, което за по-дълго време ви прави неравноправенъ членъ на обществото и ви изважда отъ строя на обикновенитѣ, на добритѣ, на ползуващитѣ се съ всички права български граждани.

Не е, следователно, продължителността на наказанието, която е мърило за неговата тежестъ. Виждате — нека ми прости моятъ колега Капитановъ — колко несполучлива е неговата теория и теза, че най-тежки наказания били само строгиятъ тъмниченъ затворъ и смъртта.

М. Станевъ (раб): Питайте Гиргиновъ за това.

А. Кантарджиевъ (д): Азъ съмъ ученикъ на г. Гиргиновъ, за да зная какво мисли той. Съ него съмъ отъ 20 години въ общественитѣ борби, за да зная много добре неговото мнение и за да няма нужда Вие, г. Митю Станевъ, да ми напомняте разбирането на г. Гиргиновъ. Това сж нашитѣ тези въ миналото и сега.

И азъ пакъ ви повтарямъ моята първоначална мисль, че ние повече държимъ за имунитета на народния представителъ, и за това икакъ-си по-естествено звучатъ нашитѣ думи, когато казваме, че се боримъ за неговото запазване, отколкото вашитѣ думи, и крокодилски сълзи, които проливате за запазването неприкосновеността на народния представителъ. Вие въ Русия не само не давате да се мисли и приказва за неприкосновеностъ на народния представителъ, но вие даже не позволявате да се говори за неприкосновеността на човѣшкия животъ, който е по-долу отъ нула въ вашия човѣшки рай. Вие най-малко основание, следователно, имате да плачете тукъ и имате право да говорите за демокрация и за пазене имунитета на народния представителъ.

А. Бояджиевъ (раб): Това е страшна логика!

Председателствуващъ Н. Шеповъ (Звъни)

А. Кантарджиевъ (д): Г. г. народни представители! Тукъ е билъ поставянъ честъ пжти и другъ единъ въпросъ. И понеже този въпросъ ще отнеме времето на Народното събрание . . .

М. Станевъ (раб): Колко е странна тази логика!

А. Кантарджиевъ (д): Г. Митю Станевъ! Азъ бихъ Ви казалъ специално на Васъ поговорката на Алеко Константиновъ: но страхъ ме е да не закача съ това икъой отъ тѣзи, които стоятъ около менъ. Много добре я знаете, за да не се спирамъ на това.

А. Бояджиевъ (раб): Нека каже г. Гиргиновъ, колко души отъ насъ не сж бити.

А. Кантарджиевъ (д): Азъ ти поставямъ другия въпросъ: колко души сж бити отъ Гиргинова?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: За никого нямамъ сведения, че е битъ.

М. Станевъ (раб): Разбира се, г. Гиргиновъ съ своитѣ собствени рѣще не е билъ никого!

А. Кантарджиевъ (д): Но има и единъ другъ въпросъ, който се е поставялъ нееднократно на разискване тукъ, въ българския Парламентъ, и по който въпросъ сжщо така тръбва да си доизяснимъ гледищата, да ги подчертаемъ, да ги ределираме, да ги инвокираме, за да може веднѣжъ завинаги да усвоимъ една практика. Това е въпросътъ за компетентността на Народното събрание, когато ще има да се занимава и произнася по такъвъ единъ въпросъ. Може ли, тръбва ли и бива ли Народното събрание, съ огледъ тълкуванието на конституцията, съ огледъ сжщността и естеството на работата, да влиза по сжщността на материята — защото (къмъ работницитѣ) това беше тезата на вашия представителъ въ комисията — или не тръбва Народното събрание да влиза по сжщността на дѣлото? Народното събрание тръбва да има гаранцията, че действително няма едно ad hoc, скроено обвинение, че има едно обвинение, възведено къмъ единъ

народен представител, което е минало всички законни етапи, наредени в закона за углавното съдопроизводство, че срещу него действително е въведено едно обвинение, което се наказва с тежко наказание, с наказание по-голямо от 5 години строг тъмничен затвор. И това е само достатъчно.

А. Бояджиев (раб): (Казва нѣщо)

А. Кантарджиев (д): Г. Бояджиев! Послушайте ме, защото 15 години права адвокатство, а преди това 4 години съм бил в Университета и все малко повече разбирам тѣзи въпроси отъ Васъ.

А. Бояджиев (раб): Съ Ваше разрешение, единъ въпросъ? Ами когато за едно обвинение — да кажемъ, за това — има вече не една, не две, не три, не десетъ, а десетки, стотици оправдателни присѣди? Какво е това, ако не е ad hoc?

Отъ болшинството: Това нѣма значение.

А. Бояджиев (раб): Вие се интересувате само отъ формалната страна.

А. Кантарджиев (д): Нѣма да споримъ сега по този въпросъ. Имало ли е една, две, три или десетки оправдателни присѣди — това не може да бѣде аргументъ! Тѣкмо отъ това азъ искамъ да ви предваря — и васъ, и себе си, и Народното събрание. Недейте влиза в разбирателство на работитѣ по сѣщество, защото случай на случай, обѣчени в червени корици, не си приличатъ. Убийство на убийство не прилича. Въпрѣки че въ вашето съзнание и въ народното съзнание X е убиецъ, за мене X може да бѣде убиецъ по чл. 247, по чл. 248, по чл. 249, по чл. 257, по чл. 258 отъ наказателния законъ. Има убийства предумишлени, умишлени, по непредпазливостъ, има убийства случайни, има убийства въ раздразнено състояние, повече или по-малко. За народа и за васъ специално този човѣкъ е убиецъ, но за правника, за този, който търси материалната истина и който иска всѣкиго да поведе подъ рубриката на наказателния законъ, единъ убиецъ и другъ убиецъ не е едно и сѣщо нѣщо. Убиецъ на убиецъ не прилича, случай на случай, въ червени корици, не прилича, статия на статия, позивъ на позивъ не прилича, защото вие пишете съ единъ темпераментъ — другарѣтъ ви Сѣби Димитровъ пише съ другъ темпераментъ, а другиятъ тамъ, който си чопли жбитѣ, пише свършено съ другъ темпераментъ и разбираше. Та, недейте ми говори, че е имало оправдателни присѣди. Тѣкмо отъ това искамъ да ви предпазя: да не влизате по сѣществото на материята — на това, което е обвито въ тѣзи червени корици, което се нарича углавно дѣло — защото тогава принципътъ за раздѣлението на властитѣ не би ималъ абсолютно никакъвъ смисълъ. Сѣдебната властъ си е сѣдебна, за да сѣди и да поставя всѣкиго на мѣстото му, когато този всѣки е мръдналъ вънъ отъ начертанитѣ отъ закона норми. Народното събрание има пѣкъ своитѣ опредѣлени функции отъ основния законъ, и изпълнителната властъ си има своитѣ функции. Всички тия власти сж въ отношения една къмъ друга. Но тѣ не сж въ това отношение, въ което вие искате да ги поставите, и да дойде Народното събрание да каже: тия данни за мене не сж достатъчни. Въ всѣки процесъ, а особено въ углавния процесъ, г. Бояджиев, г. г. комунисти и г. г. народни представители има страни: има обвиняемъ, има потърпевшъ, има и представителъ на обвинението.

По силата на коя логика, или по силата на кой законъ ще ме накарате мене тукъ, въ Народното събрание, да лиша едно обвиняемъ или едно публично обвинение отъ възможността да защитава своята теза; по силата на коя логика ще ме накарате да разглеждамъ една материя тукъ като сѣдникъ, безъ да имамъ другитѣ страни, които биватъ конституирани въ процеса? Защото основно правило въ правораздаването, въ углавния процесъ, г. Асенъ Бояджиев, е *audiatur et altera pars* — изслушай и противната страна.

А. Капитановъ (з): Кажете ми го на руски, за да може да го разбере.

А. Кантарджиев (д): Да, трѣбва да му го кажа на руски, както казва г. Капитановъ, защото той на другъ езикъ не разбира! Законна презумция е, че всѣки, който седи на скамейката на подсѣдника, е невиненъ до доказва-

нето на противното. Следователно, по никоя логика и по никой законъ вие не можете да ме накарате да отрека своята функция на законодателна властъ и да влѣза въ разбирателство на материята. Оправдателнитѣ присѣди, които българскитѣ магистрати ежедневно издаватъ — макаръ да сж отречени отъ васъ — по поводъ вашитѣ попълзновения къмъ събаряне на държавния строй, показватъ, че българското правосѣдие не е класово, че то стои на висотата на своето положение, че то не се поддава на попълзновения отъ никоя властъ, че то служи единствено на България. Дайте се въ бъдеще въ негови рѣще и бъдете спокойни и за своя имунитетъ, и за своя животъ! (Рѣжкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Шоновъ: Г. г. народни представители! Часътъ е 8. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да се продължи заседанието до решаване на въпроса, който разгледаме, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата народниятъ представител г. Христо Родевъ.

Х. Родевъ (нац. д): Г-да! Нѣколко думи за разяснение на една материя. Господата отъ крайната лѣвица не разглеждатъ въпроса отъ неговата политическа страна. За каквото ще да бѣде престѣпление, каквото наказание да се поиска за единъ обвиненъ народенъ представител отъ тѣхната срѣда, тѣ ще бждатъ винаги противъ даването му подъ сѣдъ. Тѣ иматъ своята логика; тѣ не се позоваватъ нито на законъ, нито на разумъ, нито на конституция. Азъ бихъ искалъ по-скоро да се противопоставя на тезата, на която застава моятъ другаръ г. Капитановъ.

Първо, не е вѣрно, че Народното събрание нѣма право да види и да се произнесе, дали обвинението, което се отдава на единъ подсѣдимъ народенъ представител, е действително правилно квалифицирано. Защото, ако поради една грѣшка на сѣдния-следовател, едно престѣпление бѣде погрѣшно квалифицирано, и това е очевидно вече за Народното събрание, азъ смѣтамъ, че Народното събрание може да се занимае съ този въпросъ, трѣбва да се занимае съ него и то може да откаже даването подъ сѣдъ на единъ народенъ представител, макаръ че всичкитѣ форми за неговото даване подъ сѣдъ сж изпълнени. Преди нѣколко месеца ние имаме единъ такъвъ случай. По едно престѣпление, което очевидно бѣше, че погрѣшно е квалифицирано, Народното събрание можеше и се произнесе въ смисълъ, че по това искане на сѣда не може да се даде разрешение за даването подъ сѣдъ на народния представител. Следователно, право е на Народното събрание не да влиза въ разглеждане по сѣщество, да види доколко има доказателства за извършване на едно престѣпление, но да се произнесе, когато то е формулирано вече, дали нѣма явна грѣшка при квалификацията и въ този случай да откаже разрешението за даване подъ сѣдъ.

Другиятъ въпросъ, обаче, който г. Капитановъ повдигна, е единъ принципаенъ въпросъ. Той иска като че ли да измѣни една съществуваща досега практика — не само тази практика, която съществува въ настоящата Камара, но практика, която е съществувала и въ миналото. Той смѣта, че могатъ да бждатъ отдалени подъ сѣдъ, че може да бѣде снетъ имунитетътъ само на ония народни представители, които се обвиняватъ въ престѣпления, за които въ закона сж предвидени две наказания — или смъртъ, или доживотенъ строгъ тъмниченъ затворъ. Тая мисълъ на г. Капитанова не е правилна, не е права. Първо, отъ гледище на конституцията това становище не издържа критика. Въ респективния членъ на конституцията е казано: „за които се предвижда едно отъ най-тежкитѣ наказания“. Кои сж сега тия престѣпления? Ние вече прѣкомѣрно много спорихме по това преди нѣколко месеца, когато трѣбваше да се даде разрешение за даване подъ сѣдъ нѣколко други народни представители. Но, за да се види по-ясно това, азъ бихъ искалъ да прочитамъ на г. Капитанова текста на наказателнитѣ постановления за нѣкой престѣпления, за да види той, че не е необходимо максималното наказание да бѣде доживотенъ строгъ тъмниченъ затворъ и да се разбере, че може и трѣбва да бѣде дадено разрешение за сѣдене народнитѣ представители, за които то се иска. Тая теза, която ние поддържаме, а именно, че всѣко престѣпление, за което се предвижда наказание повече отъ петъ години строгъ тъмниченъ затворъ, е едно отъ най-тежкитѣ.

А. Капитановъ (з): Има и други престѣпления.

Х. Родевъ (нац. л): Понеже Вие приемате, че само две съ престъпленията, които попадат под рубриката на такива, за които се налагат най-тежките наказания — смъртното наказание и доживотен, строг тъмничен затвор — вижте сега въ главитъ за измѣната и за предагелството, какво се говори. Въ главата за измѣната, въ чл. 98 отъ наказателния законъ, се казва: (Чете) „Който умишлено убие или се опита да убие държавния глава или престолонаследника“ — това е пунктъ първи.

А. Капитановъ (з): Какво е наказанието?

Х. Родевъ (нац. л): Споредъ чл. 100, смъртъ — за престъпления по п. 1 отъ чл. 98 и доживотен строг тъмничен затвор — въ случая, предвиденъ въ п. 2 и 3 на чл. 98. Ако, обаче, тога е опитъ, тогава нѣма да имаме последното наказание — доживотен строг тъмничен затвор, а ще се премине къмъ времененъ строг тъмниченъ затворъ не по-малко отъ 10 години.

Д. Дрънски (д): Разправяте като професоръ на студенти!

Х. Родевъ (нац. л): Повдига се единъ въпросъ. Г. Капитановъ казва: „Ние вѣваме решение на нашата парламентарна група“, което значи, че утре парламентарната имъ група може да ни изправи предъ едно затруднение, сир: за едно престъпление, за което трѣбва да дадемъ разрешение за отдаване подъ съдъ единъ народенъ представител, да не можемъ да направимъ това и да бѣде групата, респ. Парламентътъ въведенъ въ заблуждение. Въ п. 3 на чл. 98 отъ наказателния законъ се казва: (Чете) „който предава държавния глава или престолонаследника на неприятеля, или имъ отнема личната свобода чрезъ насилие или заплашване или пречатства на държавния глава да упражнява владетелскитъ си права“. Наказанието за това, споредъ п. 2 на чл. 100, е доживотен строг тъмниченъ затворъ. Опитътъ какъ ще се накаче? Ако една банда отъ 10 души се спита да извърши това престъпление, но не успѣе, колко е наказанието? 15 години — времененъ строг тъмниченъ затворъ. Ако Вие сте последователенъ, Вие ще кажете: за консомирано напълно престъпление по чл. 98, п. 3, ще имаме наказание не по-малко отъ 10 години тъмниченъ затворъ. Следователно, вие можемъ да отдадемъ този народенъ представител подъ съдъ. Ако, обаче, опитътъ на нѣколко души другари отъ крайната лѣвица е пропадналъ поради това, че въ последния моментъ е спасенъ държавниятъ глава, вие ще кажете: понеже има чл. 98, п. 3, отъ наказателния законъ, въ връзка съ чл. 48 отъ сѣщия законъ, който членъ говори за опитъ, следователно, предвижда се времененъ строг тъмниченъ затворъ до 15 години, ние не даваме разрешение за отдаване подъ съдъ тоя народенъ представител!

М. Станевъ (раб): Затуй казвате, че минимумътъ трѣбва да бѣде 5 години, защото вашето желание е да бѣдат сѣдени тия депутати.

Х. Родевъ (нац. л): Азъ казвамъ, че наказанието трѣбва да бѣде минимумъ 5 години. За престъпления, наказуеми съ затворъ отъ 3 до 10 години, азъ не считамъ, че трѣбва да бѣде даденъ подъ съдъ народенъ представител.

М. Станевъ (раб): Нужно ли бѣше това витийство, козто упражнявате тукъ, за да доказвате, че 5 години затворъ е най-тежко наказание? Вие сте въ най-флагрантно противоречие съ постановленията на конституцията, въ името на която се кълнете постоянно.

Х. Родевъ (нац. л): Г. Станевъ! Нѣма нужда отъ този Вашъ говоръ.

М. Станевъ (раб): Нѣма нужда отъ тия Ваши софистични тълкувания и умозаклучения, ами кажете открито, че искате да ги дадете подъ съдъ, да ги хвърлите въ затвора и — свършена работа!

Х. Родевъ (нац. л): Азъ съжалявамъ, че г. Митю Станевъ злоупотрѣблява съ думитъ, които казахъ. Азъ твърдя, че ако минималното наказание е 5 години затворъ, може да се даде разрешение за даване народенъ представител подъ съдъ, но когато наказанието е отъ 5 години нагоре, особено когато то е отъ 5 до 15 години, безусловно трѣбва да бѣде дадено разрешението за даване подъ съдъ, защото това наказание е действително едно отъ най-тежкитъ наказания.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които отъ г. г. народнитъ представители приематъ предложението на комисията по Министерството на правосѣдието, да бѣде задържанъ подъ стража и съденъ народниятъ представител Петъръ Йордановъ Фенерковъ за престъпления по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата по наказателно общъ характеръ дѣло № 617, отъ 1932 г., на Софийския окръженъ съдъ (I углавно отдѣление), моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Отъ работницитъ: Малцинство.

М. Станевъ (раб): Г. председателю! Оспорваме вота. Искаме да се повтори гласуването. Малцинство бѣше.

Б. Ецовъ (д): Съ кефъ не става тая работа, бай Митю!

С. Ивановъ (раб): Нѣмате кворумъ, за да гласувате. 5—6 души само дигнаха рѣка. Мързи ги да вдигатъ рѣцетъ си.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Очевидно болшинство бѣше.

М. Станевъ (раб): Г. председателю! Моля да повторите гласуването, защото оспорваме вота.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Ще гласуваме пакъ. Моля ония г. г. народни представители, които приематъ предложението на комисията, да вдигнатъ рѣка. (Къмъ работницитъ) Малцинство ли е? — Болшинство е.

М. Станевъ (раб): По-рано не гласувахъ толкова. Трѣбваше да вдигатъ всички рѣка. По-рано вдигнаха рѣце само 20 човѣка.

А. Кантарджиевъ (д): Ще ни разигравате като маймуни тукъ!

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л): Постъпило е искане отъ VI сѣдия-следователъ при Софийския окръженъ съдъ за даване разрешение за продължение на следственото дѣло № 203/1932 г. противъ народния представителъ Петко Стоевъ Петковъ, обвиняемъ по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата.

По сѣщитъ съображения, които ви казахъ първоначално, понеже тукъ влиза и чл. 6 отъ закона за защита на държавата, комисията намѣри, че трѣбва да се даде това разрешение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които г. г. народни представители приематъ решението на комисията за даване разрешение за продължение следственото дѣло № 203/1932 г. на VI сѣдия-следователъ при Софийския окръженъ съдъ срещу народния представителъ Петко Стоевъ Петковъ по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата и за даванетоъ му подъ съдъ по сѣщото дѣло, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

С. Димитровъ (раб): Малцинство!

А. Кантарджиевъ (д): Стига рева ти тамъ, бе!

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л): Постъпило е искане отъ I углавно отдѣление на Софийския окръженъ съдъ за даване разрешение за сѣдене сѣщия народенъ представител — Петко Стоевъ Петковъ за престъпление по чл. 7 отъ закона за защита на държавата.

Понеже чл. 7 не предвижда наказание строгъ тъмниченъ затворъ не по-малко отъ 5 години, комисията не разрешава задържането и даванетоъ подъ съдъ на Петко Стоевъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ предложението на комисията, да не се разрешава отдаванетоъ подъ съдъ на народния представителъ Петко Стоевъ Петковъ по наказателно общъ характеръ дѣло № 565/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Х. Родевъ (нац. л): Моля да се отбѣлежи въ протоколитъ, че г. г. комуниститъ не гласуватъ.

М. Станевъ (раб): Вие така бързо гласувате, че не се разбира, какво се гласува. Такава ви е процедурата.

Х. Родевъ (нац. л): Вие оставате на особено мнение.

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л): Постъпило е искане отъ VI сѣдия-следователъ при Софийския окръженъ сѣдъ за задържане подъ стража и сѣдене на народния представителъ Александъръ Харалампиевъ Наумовъ по следствено дѣло № 203/1932 г. за престѣпления по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата.

Понеже чл. 6 предвижда наказание не по-малко отъ 5 години, комисията е на мнение да се разреши задържането и сѣденето.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема р шението на комисията за задържане подъ стража и сѣдене народния представителъ Александъръ Харалампиевъ Наумовъ по следствено дѣло № 203/1932 г., моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л): Народниятъ представителъ Константинъ Русиновъ Динчевъ се обвинява по 7 дѣла на Софийския окръженъ сѣдъ. Всички обвинения сж по чл чл 6 и 7 отъ закона за защита на държавата. Понеже съществува обвинение по чл. 6, по който се предвижда наказание не по-малко отъ 5 години тъмниченъ затворъ, комисията е решила да се задържи подъ стража и да бжде сѣденъ по всичкитѣ тия дѣла.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема предложението на комисията, да бжде задържанъ подъ стража и сѣденъ народниятъ представителъ Константинъ Русиновъ Динчевъ, обвиненъ по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата по наказателни отъ общъ характеръ дѣла: № 1438/1932 г., № 75/1933 г., № 76/1933 г., № 74/1933 г., № 893/1932 г., № 1437/1932 г. и № 651/1932 г., моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавамъ на г. г. народнитѣ представители, че е постѣпилъ отъ Министерството на финанситѣ законопроектъ за засилване на държавнитѣ приходи. (Вж. прил. Т. I, № 53)

Има думата г. министърътъ на правосѣднето.

Министъръ Й. Качаковъ: Г. г. народни представители! Моля да се съгласите да се вдигне заседанието за утре съ следния дневенъ редъ:

Подпредседатели: { **Н. ЗАХАРИЕВЪ**
 { **Н. ШОПОВЪ**

Секретари: { **СТ. СЛАВОВЪ**
 { **С. П. ЛОЛОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

Трето четене законопроектитѣ:

1. За продължение даденитѣ срокове за възвръщане на временно внесениѣ чулчета (харари) за амбалажъ на тютюни.

2. За тълкуване на закона за измѣнение чл. 94 отъ закона за подобрене земледѣлското производство и пр.

3. Първо четене законопроекта за разрешаване на Хасковската градска община да сключи заемъ.

4. Докладъ на прошетарната комисия.

Одобрене предложенята:

5. За одобрение постановленията на Министерския съветъ относно намалението акциза на вината и данъка на материалитѣ, отъ които се вари ракия, реколта 1932 г.

6. За отпущане месечно пособие на нѣкои руски ветерани, взели участие въ освободителната война.

7. За одобрение XVIII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му на 18. IX. 1932 г., протоколъ № 78, относно откриването подковаческо училище въ гр. Пловдивъ.

Първо четене законопроектитѣ:

8. За засилване на държавнитѣ приходи.

9. За измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ закона за Б. и. к. банка.

10. За одобрение добавъчния актъ на международната конвенция, относно превоза на стоки съ желѣзници, отъ 23 октомврий 1924 г., приетъ на 2 септемврий 1932 г., и пр.

11. За отмѣнение закона за продаване държавната моторна мелница находяща се на гара Каспичанъ, и пр.

12. Предложението за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на Нар. събрание.

13. Разглеждане заявлението на народния представителъ Асенъ Бояджиевъ да му се отпустнатъ дневнитѣ пари за времето, презъ което е билъ задържанъ въ затвора.

14. Докладъ на комисията по прогърка на изборитѣ (старозагорски, новозагорски, горноорѣховски и егридеренски).

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема предложения дневенъ редъ за утре, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 18 м.)